

De behoeftespeiling van vluchtelingenjongeren in Rijswijk

Haagse Hogeschool
Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (Voltijd 4)
Gemaakt door: Wendy Pietersz
Charrel Amatredjo
Juliette van Hees

Inhoudsopgave:

Voorwoord.....	2
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	3
Hoofdstuk 2 Het onderzoek.....	5
§ 2.1 Doelstelling en doelgroep van het onderzoek.....	5
§ 2.2 De methode van het onderzoek.....	5
§ 2.3 De gesprekken.....	7
Hoofdstuk 3 Literatuurstudie & video's.....	9
§ 3.1 Inleiding	9
§ 3.2 Samenvatting van de video's	9
§ 3.3 Samenvatting boeken	10
Hoofdstuk 4: Probleemgebieden van de jongeren.....	12
§ 4.1 Inleiding	12
§ 4.2 Lange asielprocedure of uitgeprocedeerde asielzoekers met betrekking tot de vluchtelingenjongeren.....	12
§ 4.3 Het leven tussen twee culturen.....	13
§ 4.4 Onderlinge verschillen tussen de culturen onder vluchtelingenjongeren.....	14
§ 4.5 Discriminatie.....	14
§ 4.6 Problemen van vluchtelingenjongeren zonder ouders	15
§ 4.7 Problemen van vluchtelingenjongeren met ouders	15
§ 4.8 Traumatische ervaringen	15
§ 4.9 Taal, opleiding en werk.....	16
§ 4.10 Schuldgevoelens, relatie met achtergebleven familie.....	16
§ 4.11 Verschil tussen meisjes en jongens	17
§ 4.12 Cultuurverschillen wat tot slechte communicatie en misverstanden leiden.....	14
§ 4.13 Klassenverschil.....	17
Hoofdstuk 5 Rapportage van de afgenomen interviews met maatschappelijk begeleiders, jongerenwerkers en de vluchtelingenjongeren.....	21
§ 5.1 Inleiding	21
§ 5.2 Maatschappelijk begeleiders	21
§ 5.3 Wat houdt de functie van jongerenwerkers in.	22
§ 5.4 Uitkomst interview van de maatschappelijk begeleiders en jongerenwerkers aan de hand van de probleemgebieden.	24
§ 5.4 Uitkomst interview van de vluchtelingenjongeren aan de hand van de probleemgebieden	30
Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen	35

Bijlagen.....	39
Bijlage 1 Achtergrond informatie Afghanistan, Irak en Iran.....	39
Bijlage 2 Tijdsplanning	52
Bijlage 3 Uitgebreide versie van de bijeenkomst van de meisjes... ..	54
Bijlage 4 Interviewvragen maatschappelijk begeleiders en jongerenwerkers.	60
Bijlage 5 Sociale kaart Rijswijk.	63
 Bronvermelding:.....	 71
 Begrippenlijst:	 72

Voorwoord

In het kader van het afstudeerproject hebben we in opdracht van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk een onderzoek uitgevoerd over en voor de vluchtelingenjongeren in Rijswijk in de leeftijd van 18 - 27 jaar oud.

De reden van dit onderzoek is om te weten te komen hoe het met het integratieproces van de Rijswijkse vluchtelingenjongeren zit, wat voor eventuele problemen deze jongeren hierin erkennen en welke behoeften ze hebben aan activiteiten.

De totstandkoming van dit project werd mede mogelijk gemaakt door de mensen die ons te woord hebben gestaan en hun ervaringen en visie met ons hebben gedeeld.

De informatie uit de praktijk maakte ons inzicht verkrijgen uit de door ons geraadpleegde literatuur groter en geeft dit eindproduct een minder theoretische karakter.

Wij willen graag ons dank betuigen aan de vluchtelingenjongeren, de maatschappelijke begeleiders van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk en de jongerenwerkers van de Gemeente.

Een speciale dank gaat uit naar Cornelia Quist, Basje de Liefde en Anita Jankie van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk en Marianne van Raaij van de Haagse Hogeschool, die ons goed hebben ondersteund tijdens de uitvoering van dit project.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit onderzoek betreft de situatie van vluchtelingenjongeren te Rijswijk. De reden dat we dit onderzoek hebben gedaan, is omdat (opdrachtgever) Stichting *Vluchtelingenwerk Rijswijk* wilde weten hoe het met het integratieproces van de jongeren onder haar cliënten zat, wat voor eventuele problemen deze jongeren hierin erkennen en welke behoeften ze hebben aan activiteiten. De doelgroep van het onderzoek zijn jong volwassen Rijswijkse vluchtelingen tussen de 18 en 27 jaar oud.

We zullen aan de hand van interviews in de wetenschap gesteld worden van de activiteiten en voorzieningen waar deze Rijswijkse vluchtelingenjongeren gebruik van maken, waar ze eigenlijk van gebruik zouden willen maken en daarmee samenhangend de voorzieningen die er in Rijswijk gemist worden. Het gaat in feite om behoeftepeiling. Behoeftetepeiling naar aanleiding van activiteiten waar jongeren aan deel zouden willen nemen. Het onderzoek richt zich met name op het oprichten van een jongerenpraatgroep.

Het onderzoek zal een heel schooljaar in beslag nemen, wel te verstaan september 2003 tot juni 2004. Mevrouw Cornelia Quist van Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk zal ons gedurende deze periode begeleiden op weg naar een goed resultaat. En de stagiaire Anita Jankie zal helpen met het onderzoek.

Alvorens er verder gegaan zal worden tot de inhoud van dit onderzoek, willen wij eerst onszelf als wel de instelling waar we het onderzoek voor verrichten, presenteren.

Charrel Amatredjo, Juliette van Hees en Wendy Pietersz zijn kennissen van elkaar die goed op de hoogte zijn van elkaars karaktereigenschappen en manier van werken wat voor een prima samenwerking zorgt.

Met trots kunnen we vaststellen dat we het tot het vierde jaar van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening hebben gehaald zonder een keer te moeten doubleren. We streven er dan ook naar om dit onderzoek met een waardig cijfer af te ronden en de opleiding in het jaar 2004 vaarwel te zeggen.

Wendy heeft vorig jaar stage gelopen bij Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk. Aangezien Wendy veel jongeren in haar cliëntenbestand had, heeft ze samen met haar stagebegeleidster besloten om een onderzoek te doen naar de behoeften van vluchtelingenjongeren in Rijswijk. Na de eerste terugkomdag op school heeft ze besloten dit onderzoek te koppelen aan haar afstudeerproject. Uiteraard is het meest voor de hand liggend dat we alle drie willen afstuderen met een project dat betrekking heeft op jongeren, daar het de doelgroep is waar we als toekomstige maatschappelijk werkers mee willen werken.

Het werken met jongeren vanuit verschillende nationaliteiten, leefomstandigheden en uiteenlopende problemen, is wat ons aanspreekt.

Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk, onze opdrachtgever, is een decentrale organisatie welke onafhankelijk opereert. Het is een belangenorganisatie voor vluchtelingen en werkt met vrijwilligers. Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk vervult een brugfunctie voor vluchtelingen die in de Gemeente Rijswijk komen wonen op weg naar integratie in de Nederlandse samenleving. Stichting Vluchtelingenwerk wordt gesubsidieerd door de Gemeente Rijswijk.

Verder willen we graag voor de verduidelijking de definitie verstrekken van een vluchteling en asielzoeker.

Een vluchteling is een vreemdeling aan wie een verblijfsvergunning (voor bepaalde tijd) is verleend omdat hij een verdragsvluchteling is die 'voldoet' aan de definitie van het Vluchtelingenverdrag van Genève uit 1951. Op grond van artikel 1 (A), lid 2, van dit Vluchtelingenverdrag wordt als vluchteling erkend: Een vluchteling is iemand die uit gegronde vrees voor vervolging wegens ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich buiten het land bevindt waarvan hij de nationaliteit bezit, en die bescherming van dat land niet kan, of uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil inroepen.

In het dagelijkse taalgebruik worden de termen vluchteling en asielzoeker vaak door elkaar gebruikt. Juridisch is er echter een wezenlijk verschil. Een asielzoeker is iemand die asiel heeft aangevraagd. Zolang de overheid nog geen beslissing heeft genomen, blijft iemand asielzoeker. Hij wordt pas 'als vluchteling toegelaten' als de asielaanvraag daadwerkelijk is erkend. Tijdens dit onderzoek hebben wij ons gericht op de vluchtelingenjongeren in Rijswijk tussen de 18 t/m 27 jaar oud.

Gezien het feit dat de vluchtelingenjongeren voornamelijk afkomstig zijn uit de landen Afghanistan, Irak en Iran, willen we graag een samengevatte versie weergeven van de geschiedenis omtrent die landen (zie bijlage 1: Achtergrond informatie Afghanistan, Irak en Iran).

Hoofdstuk 2 Het onderzoek

§ 2.1 Doelstelling en doelgroep van het onderzoek.

Het doel van dit project is een bijdrage leveren aan de integratiebevordering van vluchtelingenjongeren in Rijswijk, voornamelijk door ze in contact te laten treden met andere jongeren (de praatgroep). In het verlengde hiervan, onderzoeken we wat er aan voorzieningen en activiteiten gemist wordt.

Het gaat hier niet om uitgeprocedeerde vluchtelingen jongeren, maar jongeren die al een status hebben of op een status wachten. Reden hiervoor is dat simpelweg uitgeprocedeerden geen enkel gebruik kunnen of mogen maken van voorzieningen.

In de media is te horen en te zien hoe vluchtelingen het moeilijk hebben in “de nieuwe wereld” waar ze terechtkomen. De vraag of ze worden uitgeprocedeed of niet, brengt de nodige frustraties met zich mee. Uit gespreksvoering tussen Wendy en de Rijswijkse vluchtelingen jongeren in haar stageperiode is naar voren gekomen dat zij duidelijk een gemis hebben in het leven. Het is natuurlijk niet het geval dat ze vrijwillig naar Nederland zijn gekomen en het is helemaal niet makkelijk om je in een vreemd land zomaar thuis te voelen. Bij het gemis dat deze jongeren hebben, bedoelen wij de bepaalde behoeften die niet vervuld zijn of kunnen worden. Hun gemis kan ontstaan zijn door een traumatisch verleden, door verlies van ouders of familieleden, maar ook doordat de meeste thuis niet over bepaalde gedachten kunnen praten door de heersende normen en waarden. Gesprekken over seks bijvoorbeeld is taboe. Het is vooral moeilijk voor deze vluchtelingen jongeren om hun gedachten of gebeurtenissen met anderen of vreemden te delen. De meeste vluchtelingen jongeren blijven dan ook thuis of bevinden zich alleen daar waar bekend en veilig voor ze is. Ze hoeven niet met de eerste de beste te praten, maar alleen al een praatgroep voor deze jongeren zou heel erg veel kunnen helpen. Dit is ons streefpunt geweest aangezien Vluchtelingen werk Rijswijk nog geen jongeren praatgroep kent.

§ 2.2 De methode van het onderzoek

Stap 1:

Literatuurstudie.

Stap 2:

Op grond van deze studie hebben we de belangrijkste probleemgebieden van vluchtelingenjongeren in kaart gebracht.

Stap 3:

Op grond van deze probleemgebieden, hebben we de interviewvragen gemaakt.

Stap 4:

We hebben samen een sociale kaart opgesteld van de voorzieningen in Rijswijk waar de vluchtelingenjongeren gebruik van kunnen maken. Aan de hand van de sociale kaart die wij hebben opgesteld, hebben we gekeken naar de voorzieningen en de activiteiten waar de vluchtelingenjongeren aan kunnen deelnemen. Tevens hebben wij met behulp van de sociale kaart de interviewvragen opgesteld en de bijeenkomsten voorbereid. Om te kunnen onderzoeken waar de jongeren van op de hoogte zijn en wat ze missen. En waar ze hun vrije tijd aan besteden.

Stap 5:

Na de eerste vier stappen te hebben ondernomen hebben we eerst interviews gehouden met de maatschappelijke begeleiders van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk en de jongerenwerkers van de Gemeente Rijswijk.

Daarna hebben wij twee bijeenkomsten voor vluchtelingenjongeren georganiseerd, één voor meisjes en één voor jongens. Aan de hand van de interviews en de bijeenkomsten wilden wij te weten komen wat voor problemen vluchtelingenjongeren specifiek ervoeren en/of er behoefte is aan bepaalde activiteiten in Rijswijk, zoals een jongerenpraatgroep vanuit de Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk om onderling specifieke problemen op te starten.

Taakverdeling

Bij elke opdracht die wij hebben uitgevoerd of gemaakt, hebben wij van tevoren de taken eerlijk verdeeld. Internet bestudering, video's bekijken en literatuurstudie hebben wij gezamenlijk gedaan. Bij de uitvoering van het onderzoek hebben we alles verdeeld.

De sociale kaart is gemaakt door: Charrel, Wendy en Juliette.

De interviewvragen zijn gemaakt door: Charrel, Wendy, Juliette en Anita. Ze zijn door Juliette uitgewerkt en door Anita enigszins aangevuld.

De interviews zijn gehouden door: Charrel, Wendy, Anita en Juliette.

Iedereen heeft haar eigen stuk zelf uitgewerkt.

De probleemgebieden zijn geïdentificeerd door: Charrel, Wendy Juliette en Anita.

De groepsbijeenkomsten zijn geleid door Juliette en Wendy. Zij hebben de bijeenkomsten richting gegeven om tot de benodigde informatie te komen.

Aan de hand van de probleemgebieden die opgesteld zijn, hebben de jongeren zelf een top 5 samengesteld betreffende de problematiek waar ze tegen aan gelopen zijn in Nederland. Charrel heeft gezamenlijk met de stagiaire Anita genotuleerd, waarna Charrel het verder heeft uitgewerkt.

Het concept is uitgewerkt door Charrel, Wendy en Juliette.

Anita heeft middels het verstrekken van brieven en het voeren van telefoongesprekken contact opgenomen met de maatschappelijk begeleiders, jongerenwerkers en vluchtelingenjongeren zodat wij alleen hoefden te zorgen voor afname van de interviews. Daarnaast heeft ze ons ook geholpen bij het

afnemen van de interviews en tijdens de bijeenkomsten met de vluchtelingenjongeren.

§ 2.3 De gesprekken.

Wij hebben gesprekken gevoerd met maatschappelijke begeleiders van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk, jongerenwerkers van de gemeente Rijswijk en de jongerenvluchtelingen zelf. De gesprekken met de maatschappelijke begeleiders en jongerenwerkers hebben wij anders aangepakt dan bij de vluchtelingen jongeren.

De jongerenwerkers en de maatschappelijke begeleiders hebben wij geïnterviewd. Van hen wilden wij weten in hoeverre zij in aanraking komen met vluchtelingen jongeren, hoe zij hen helpen en of zij weten wat de behoeften van de vluchtelingen jongeren zijn. Wij hadden ons groepje zo ingedeeld, dat er telkens twee van ons één persoon zou interviewen. Wij hebben alles opgenomen en later uitgewerkt. Voor de interviews hebben wij gezamenlijk vragen opgesteld op grond van probleemstellingen en aan de hand van deze vragen hebben wij het gesprek kunnen leiden.

Aan het begin van de bijeenkomsten, hebben we een introductieronde gehouden om op die manier het ijs te breken. Een ieder moest allereerst zijn of haar naam op papier zetten en iets over zichzelf vertellen. Juliette en Wendy hebben de aard van de bijeenkomst uiteengezet, tevens wat ermee beoogd wordt.

Bij de vluchtelingen jongeren hebben wij twee bijeenkomsten georganiseerd. Één voor de meisjes en één voor de jongens. Wij hebben gedacht dat dit het verstandigst zal zijn, omdat het misschien moeilijk is voor de meisjes om over bepaalde zaken te praten in het bijzijn van jongens en vice versa. De jongeren hebben we als volgt geselecteerd; om een representatief beeld te kunnen krijgen, hebben we gekozen voor een groep van vijf jongens en vijf meisjes van verschillende landen van herkomst, vluchtelingenstatus, leeftijd en verblijfsduur in Nederland. Voor de groepsbijeenkomsten hebben wij gebruik gemaakt van de methode “ problemtree”. Aan de hand van de probleemgebieden die wij hadden geïdentificeerd, hebben we elk probleemgebied op papier vermeld en op het bord geplakt, waarbij iedereen een stift kreeg om bij elk probleemgebied een nummer te zetten. Nummer één was dan wat je het belangrijkste vond en nummer tien was het minst belangrijk. Wij hadden afgesproken dat wij dan de vijf belangrijkste problemen zouden bespreken, maar de meisjes hadden zo veel te vertellen dat we niet genoeg tijd hadden. Wij hebben het toen ingekort en hebben de belangrijkste drie problemen besproken. Daarnaast hebben wij tevens besproken van welke instellingen zij gebruik van maken in Rijswijk. Dit was iets makkelijker omdat zij eigenlijk niet echt gebruik maken van instellingen in Rijswijk. Maar ze hebben wel aangegeven wat hun behoeftes zijn, van welke instellingen zij wel of niet gebruik van zouden willen maken.

Bij de jongens ging het veel sneller. Niet alle jongens kwamen opdagen, er waren maar twee aanwezig. Bij de jongens hebben wij ook de vijf belangrijkste probleemstellingen kunnen bespreken. Ze hadden echter niet veel te vertellen. Wat de voorzieningen of activiteiten betreft, hadden ze nog minder te vertellen. Ze maken geen gebruik van instellingen in Rijswijk, alleen van de sportschool.

Hoofdstuk 3 Literatuurstudie & video's

§ 3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van onze bevindingen naar aanleiding van de boeken, folders en video's die we hebben bestudeerd voor dit onderzoek.

§ 3.2 Samenvatting van de video's

Aan de hand van vijf videobeelden, zijn we in kennis gesteld van het vluchtverhaal, het verloop van de asielprocedure en het leven nadien. Het betreft de volgende video's:

- Vrijhaven
- Brood op de plank
- Kick
- Heikel en
- Zelfmoord van een asielzoeker.

Merkbaar is hoe belangrijk het voor elk asielzoeker is om de Nederlandse nationaliteit te verkrijgen. Ze hopen en streven er elke dag naar om gauw genoeg een sein van het IND te vernemen hieromtrent. De normale regeling is dat de asielzoekers binnen een jaar een bericht moeten ontvangen omtrent het verloop van de asielprocedure. De asielzoekers hebben echter een veel langer periode (zeker 2 a 3 jaren) moeten wachten. Dan hebben ze hun verblijfstatus niet eens. Enigszins brengt deze stress en zeker onzekerheid met zich mee. Zo moeten vreemdelingen die hier asiel aanvragen, zich elke maand melden bij de vreemdelingenpolitie om niet in illegaliteit te vervallen.

Ze kunnen geen enkel beroep uitoefenen, noch gebruik maken van de voorzieningen. In de film Heikel wilde de jongeman (Heikel) een girorekening openen, omdat hij van de negen honderd gulden verkregen van het IND bestolen werd. De girorekening werd hem afgekeurd, gezien het feit dat het juridisch geregeld is dat enkel Nederlanders gebruik mogen maken van de diensten van de Postbank. Heikel had hier geen begrip voor en vroeg dan ook *'ben ik geen mens'*. Een ander opmerkelijk punt betreft de asielzoekers die van een land komen waar ze al veel hebben geleden, maar in het land waar ze asiel aanvragen nog lijden wegens het lang moeten wachten op antwoord. Het leven in onzekerheid en geen enkele invulling kunnen geven aan hun leven. Zo pleegde een jonge meid van veertien, na een heel leven opgebouwd te hebben in Nederland en de Nederlandse taal eigenmachtig te hebben gemaakt, zelfmoord na jaren wachten op wat een afwijzing blijkt te zijn. Ze wilde geen verdriet meer voelen, was vastbesloten om niet terug te keren naar land van herkomst, had pijn om de familieleden die zelf ook terug moesten naar land van herkomst, waardoor ze het beroven van haar leven als enig oplossing zag.

Wat verbazing opwekte, was het ogenblik waarbij een hele klas van asielzoekers in de klas zaten om lessen te volgen omtrent de Nederlandse taal

en cultuur, en waarbij gesteld werd dat slechts twee van hen een verblijfsvergunning zouden krijgen. En dan praten we niet over een klas van slechts tien leerlingen, maar zeker twintig. Diegenen die dan ook de status verkrijgen, waardoor ze in de gelegenheid gesteld worden om altijd en al naar gelang hun leven hier in Nederland op te bouwen, stralen dan ook blijdschap en trotsheid af. Het is een reden tot feestvieren.

Een gehele rompslomp is achter de rug, maar dat betekent niet voor alle vluchtelingen dat ze een nieuw, gelukkig leven tegemoet zullen treden. Sommigen kunnen zich helaas niet aanpassen aan de Nederlandse cultuur en waarden en normen, wat voor de nodige problemen zorgt (zie video Kick). Een enkeling voelt zich zelfs gediscrimineerd en ongewild of hebben het gevoel nooit als een Nederlander te worden beschouwd. Hoe dan ook, ze zullen altijd een been houden in de eigen roots. Enkelen kiezen ervoor om hier te genieten van een goede opleiding om daarmee te helpen aan de wederopbouw van land van afkomst. Maar ooit willen ze allen terug naar land van herkomst.

§ 3.3 Samenvatting boeken

Ga met de wind zeggen de schaduwen

Deze bundel is door C.J. Aarts en M.C. van Etten gemaakt aan de hand van verschillende verhalen van vluchtelingen.

Zij hebben deze bundel gemaakt omdat de beelden van vluchtende mensen dagelijks zijn geworden. Miljoenen mensen zijn op de vlucht voor geweld en onderdrukking. Zij gaan daarom op zoek naar bescherming en veiligheid in een vreemde omgeving. De omstandigheden waaronder deze mensen trachten te overleven variëren van slecht tot mensonwaardig. Dat is de kant van de zaak. Aan de andere kant zijn er de maatschappelijke en politieke discussies hier in Nederland. Over Nederland dat vol zou zijn en over de noodzaak van het sluiten van de Europese buitengrenzen. Vaak wordt hierbij vergeten dat vluchtelingen minder vaak een probleem vormen dan dat ze daadwerkelijk een probleem hebben. Daarnaast wordt het vluchtelingen-vraagstuk in de media maar al te vaak vertaald in cijfers en statistieken, waarbij het individuele lot van de mensen om wie het gaat uit het zicht verdwijnt. In deze bundel zijn verhalen, gedichten en fragmenten uit de wereldliteratuur bijeengebracht die de lotgevallen van de vluchtelingen als thema hebben. Daarbij zijn angst en opluchting, dreiging en opvang, hulp en onbegrip, ballingschap en de mogelijkheid tot terugkerende motieven. De verhalen komen uit alle windstreken. Ze spelen zich allemaal af in de tweede helft van de twintigste eeuw en ze geven bij elkaar een indringend beeld van wat vluchtelingen doormaken. Stichting Vluchtelingen Werk Nederland zet zich in voor de miljoenen vluchtelingen over de gehele wereld. Met deze bundel willen de auteurs vluchtelingen een gezicht geven. Afwijkend van wat we dagelijks via de krant en televisie krijgen voorgeschoteld, maar minstens zo waardevol.

Vluchtelingen in getallen (2003-2004)

Deze informatiefolder is bestemd om de mensen een beter overzicht te geven over hoeveel vluchtelingen er wereldwijd zijn, of Nederland echt veel meer vluchtelingen dan andere Europese landen en van waar komen de meeste vluchtelingen vandaan. Om de verschillende cijfers goed met elkaar te kunnen vergelijken heeft Stichting Vluchtelingen Werk Nederland zoveel mogelijk de statistieken van de UNCHR (United Nations Commission on Human Rights) voor deze informatiefolder gebruikt. De UNCHR is de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties. Voor de Nederlandse statistieken heeft Stichting Vluchtelingen Werk Nederland gebruikt gemaakt van de cijfers die de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) ter beschikking heeft gesteld.

Jaarverslag 2002 Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk

Het jaarverslag heeft ons een beter overzicht gegeven van de taken, activiteiten en medewerkers van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk. Aan de hand van het jaarverslag zijn wij ook te weten gekomen over hoe Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk financieel ondersteund wordt, hoeveel vluchtelingencliënten zij hebben en uit welke landen ze komen. Hierbij verwijzen we u naar bijlage 1.

Hoofdstuk 4: Probleemgebieden van de jongeren

§ 4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zullen we de probleemgebieden van de vluchtelingenjongeren beschrijven.

De probleemgebieden die aan bod komen zijn als volgt:

- § 4.2 Lange asielprocedure m.b.t. de vluchtelingenjongeren
- § 4.3 Het leven tussen twee culturen
- § 4.4 Onderlinge verschillen tussen de culturen onder vluchtelingenjongeren
- § 4.5 Discriminatie
- § 4.6 Problemen van vluchtelingenjongeren zonder ouders
- § 4.7 Problemen van vluchtelingenjongeren met ouders
- § 4.8 Traumatische ervaringen
- § 4.9 Taal, opleiding en werk
- § 4.10 Schuldgevoelens, relatie met achtergebleven familie
- § 4.11 Verschil tussen jongens en meisjes
- § 4.12 Cultuurverschillen wat tot slechte communicatie en misverstanden leiden
- § 4.13 Klassenverschil

§ 4.2 Lange asielprocedure of uitgeprocedeerde asielzoekers met betrekking tot de vluchtelingenjongeren

Nederland had jarenlang een ingewikkelde asielprocedure. Asielzoekers moesten vaak lang procederen. Als er nieuw bewijsmateriaal was gevonden dat hun asielverhaal kon ondersteunen, moesten ze een asielverzoek opnieuw indienen. Dit heeft tot gevolg gehad dat veel asielzoekers al meer dan vijf jaar in Nederland verblijven. Ondertussen hebben deze vluchtelingenjongeren hier een nieuw leven opgebouwd. Zijn bijvoorbeeld verliefd geworden en zitten op school.

Door het lang moeten wachten op een antwoord of ze wel of niet in Nederland mogen verblijven, kampen vrijwel alle vluchtelingenjongeren met gevoelens van onzekerheid en angst. Als gevolg hiervan durven sommigen zich niet te binden om op het eind niet al wat door hen opgebouwd is te moeten verliezen. Anderen kunnen zich weer niet binden gezien het feit dat ze niet in hun recht zijn om welk beroep dan ook uit te oefenen, noch kunnen ze gebruik maken van de voorzieningen die de Nederlandse maatschappij te bieden heeft.

De lange asielprocedure brengt tevens erbarmelijke omstandigheden met zich mee, bijvoorbeeld op het gebied van privacy. Als voorbeeld kunnen we een gezin bestaande uit vijf leden voren brengen die zich al zes jaar in een opvangcentra bevindt. Zij moeten gezamenlijk een kleine kamer delen. Vader en moeder kunnen niet de volwassen gesprekken voeren, er is geen sprake

van rust noch ruimte voor het individu. Vluchtelingenjongeren hebben ook behoefte aan privacy.

Triest zijn die asielzoekers die naar Nederland toekomen met de gedachte dat zij hier voor altijd kunnen wonen en een “beter” leven zullen opbouwen en daarbij opmerken dat het lang niet zo gemakkelijk zal gaan als zij gedacht hebben. Denk maar aan het strenge asielbeleid dat minister Verdonk nu voert. Gevoelens van onzekerheid en de angst om daadwerkelijk terug te moeten in combinatie met de traumatische ervaring die men al met zich meedraagt, zal in ernstige gevallen ervoor kunnen zorgen dat betreffend asielzoeker zijn problemen niet zal kunnen verwerken en uiteindelijk voor zelfdoding kiest. Het beeld dat ze van Nederland hebben is vaak vertekend en leidt tot teleurstelling; het IND trekt vaak hun vluchtverhaal in twijfel (lange asielprocedure, lange inburgering, vraag of ze wel recht hebben op studiefinanciering enzovoorts).

§ 4.3 Het leven tussen twee culturen

Definitie cultuur:

Onder cultuur wordt verstaan: de gewoonten, normen en waarden van een groep.

Wat is cultuur precies:

- Cultuur slaat op menselijk gedrag
- Dit gedrag wordt aangeleerd en is niet aangeboren
- Het gedrag wordt grotendeels overgenomen of geleerd van voorgaande generaties
- Het gaat om een samenhangend complex van gedragingen
- Het betreft gedrag van mensen als leden van een groep. Niet al het gedrag is cultureel gedrag; het gaat om gedragingen die in een bepaalde groep of maatschappelijk gebruikelijk zijn.

Naar aanleiding van de bestudeerde literatuur en de afgenomen interviews, kunnen we concluderen dat het voor vluchtelingenjongeren moeilijk is om tussen twee culturen te leven. Vaak zijn het de ouders die erg streng en traditioneel ingesteld zijn. Dit maakt het voor de vluchtelingenjongeren moeilijk om onder dat regime uit te komen.

Het kunnen leven tussen twee culturen hangt af van hoelang deze jongeren in Nederland verblijven. Hoe zijzelf ervoor kiezen om de Nederlandse cultuur eigen maken, ofwel hoe zij ervoor kiezen om zich aan te passen aan de Nederlandse samenleving. De jongeren integreren sneller dan de ouderen, ze zijn immers flexibeler. Zij nemen het initiatief om zich aan te passen in de Nederlandse samenleving. De vluchtelingenjongeren zullen trouw blijven aan hun cultuur. Ze zijn vaak bevriend met landgenoten, gezien ze dezelfde achtergrond, interesses, geloof, muziek en eten met elkaar delen.

§ 4.4 Onderlinge verschillen tussen de culturen onder vluchtelingenjongeren

Het probleem met de term 'cultuurverschillen' is, dat het een breed begrip is. Het wordt vaak gebruikt als een vergaarterm waar men alles wat anders is of wat men niet begrijpt, onder schuift om er greep op te krijgen. Wanneer men verwijst naar cultuur(verschillen), kan hiermee een groot aantal verschillende zaken bedoeld worden. Men spreekt immers over alles wat aangeleerd of overgedragen wordt in een groep. Om niet te vervallen in stereotyperingen en clichés was het dan ook nodig de term cultuurverschillen in te vullen en toe te spitsen. De maatschappelijke begeleiders zijn van mening, dat elk cultuur bestaat uit de componenten: doelen, regels, rollen, repertoire en omgeving. Met elke cultuur beoogt men een bepaald doel te bereiken. Regels worden ontwikkeld, zodat mensen hun doel in een bepaalde cultuur kunnen realiseren. Het menselijk gedrag en de relaties tussen mensen worden dus bepaald door regels. Een regel is volgens gedrag waarvan de meeste mensen (leden van een groep, buurt of cultuur) denken of geloven dat het juist is in die situatie. Men heeft regels voor verschillende situaties en relaties. Regels worden geleidelijk ontwikkeld binnen een groep, als culturele producten, om zo een eigen manier te vinden om met situaties om te gaan.

§ 4.5 Discriminatie

Tot op heden worden allochtonen op grond van afkomst, religie en huidskleur gediscrimineerd. Hier hebben vluchtelingenjongeren ook mee te maken. Op straat, school en op het werk hebben de vluchtelingenjongeren last van *discriminatie.

**Definitie Discriminatie:*

Discriminatie betekent: ongelijke behandeling op grond van kenmerken die er niet toe doen. Bij discriminatie gaat het niet alleen om wat iemand denkt, maar vooral om wat iemand zegt en doet. Discriminatie heeft dus alles te maken met gedrag en uitlatingen in de omgang met anderen. In Nederland is discriminatie verboden bij de wet. Artikel 1 van de Grondwet luidt: "Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan." De toevoeging "...op welke grond dan ook..." maakt dat ook discriminatie op grond van bijvoorbeeld nationaliteit, leeftijd, seksuele geaardheid of handicap verboden is. Discriminatie is dus een breed begrip en gaat niet alleen over het uitschelden van allochtonen, waar veel mensen wellicht als eerste aan denken. Als een leerling in de klas niet geaccepteerd wordt alleen maar omdat hij of zij "anders" is, bijvoorbeeld omdat die persoon uit een andere stad komt, dan is er sprake van discriminatie.

De vluchtelingenjongeren voelen zich vaak niet welkom als de mensen in Nederland geen enkele moeite doen om hen te leren kennen. Integratie vergt

een persoonlijke investering van allen. Voor de *integratie van vluchtelingen is essentieel dat de overheid hun vluchtachtergrond serieus neemt, dat zij snel toegang krijgen tot de samenleving en dat de verblijfszekerheid niet onnodig wordt uitgesteld. De overheid is ook politiek verantwoordelijk voor het bewerkstelligen van een maatschappelijk klimaat waarin vluchtelingen welkom zijn. Nederlanders moeten persoonlijk contact maken met nieuwkomers. Verenigingen en andere sociale verbanden moeten zich inspannen om vluchtelingen binnen hun geledingen te hebben.

*Definitie integratie:

Integratie houdt in dat de betreffende persoon zowel waarde hecht aan eigen cultuur als aan het hebben van contacten met Nederlanders.

De culturele afstand tussen de oorspronkelijke en de nieuwe cultuur en de mate van veranderbaarheid van cultuurelementen spelen ook een grote rol in het aanpassingsproces. Duidelijk mag zijn dat immigranten uit culturen die een groot aantal overeenkomsten hebben, zich makkelijker aan de nieuwe cultuur aanpassen dan immigranten uit culturen die sterk van elkaar verschillen. Het is gebleken dat kernwaarden van een cultuur (bijvoorbeeld religieuze normen en waarden) minder gemakkelijk veranderen dan regels voor bijvoorbeeld sociaal gedrag of kleding.

§ 4.6 Problemen van vluchtelingenjongeren zonder ouders

Vluchtelingenjongeren zonder ouders voelen zich vaak eenzaam en zijn soms teruggetrokken. Ze moeten vaak zelf alles regelen. In de meeste gevallen neemt de oudste broer of zus de verantwoordelijkheid om voor zijn/ haar jongere broers en zussen te zorgen. Dit is een zware verantwoordelijkheid voor hen omdat ze dan de moederrol of vaderrol overnemen.

§ 4.7 Problemen van vluchtelingenjongeren met ouders

De taal speelt hier een grote rol. Doordat de meeste vluchtelingenjongeren de Nederlandse taal goed beheersen moeten ze van alles voor hun ouders regelen. Dit brengt een aantal problemen met zich mee.

Vluchtelingenjongeren worden geconfronteerd met ingrijpende gebeurtenissen zoals ziekte van één van de ouders. De jongere krijgt het dan als eerst van de dokter te horen. Hij moet dan aan de ouder gaan uitleggen wat de ziekte inhoudt. In sommige gevallen is het zelf moeilijker voor de jongere om de ziekte te vertellen omdat hij nooit van de ziekte heeft gehoord of de medische termen in zijn taal niet weet. Om zulke gevallen te voorkomen, schakelen de instellingen een tolk in.

§ 4.8 Traumatische ervaringen

Vluchtelingenjongeren zijn over het algemeen met hun ouders mee gevlucht omdat laatstgenoemden, problemen ondervinden in land van afkomst door bijvoorbeeld politieke overtuigingen, geloof enzovoorts. Er zijn een aantal jongeren die direct te maken hebben gehad met martelingen, bedreigingen, enzovoorts.

Niet bij alle vluchtelingenjongeren zijn traumatische ervaringen merkbaar. Bij die jongeren die druk bezig zijn met hun studie is het niet makkelijk voor de maatschappelijke begeleiders om trauma's bij hen te constateren. Bij andere jongeren wel. De begeleiders krijgen te maken met jongeren die agressief - of depressief gedrag vertonen. Soms is het moeilijk om met deze jongeren te praten, want ze klappen dicht. Dit maakt het voor de maatschappelijke begeleiders moeilijk om informatie van deze vluchtelingenjongeren te achterhalen.

§ 4.9 Taal, opleiding en werk

De vluchtelingenjongeren missen soms een sociaal netwerk van familie, vrienden, buren en kennissen die hen op informele wijze aan een baan helpen. Werkgevers zijn vaak niet bekend met vluchtelingen en weten hun kwaliteiten niet op waarde te schatten. Tevens kan het niet goed genoeg beheersen van de Nederlandse taal een handicap zijn.

Er zijn vluchtelingenjongeren die hebben bewezen dat ze in staat zijn een goede opleiding te kunnen volgen. Enkele zitten op de HAVO of VWO, aan de Haagse Hogeschool enzovoorts. Voor die jongeren die zonder papieren of bewijs komen dat ze in hun land van herkomst een opleiding hebben gevolgd, kunnen niet gemakkelijk aan een opleiding beginnen. Als ze wel over de juiste papieren en bewijzen beschikken die erkend kunnen worden in Nederland, kunnen zij via de *UAF verder studeren. Maar soms gebeurt het dat de papieren of bewijzen niet erkend worden in Nederland. Dit maakt het voor die jongeren moeilijk om een opleiding te kunnen volgen. De jongeren moeten eerst Nederlandse lesscursussen volgen voordat ze aan een opleiding kunnen beginnen.

Wat de Nederlandse taal betreft leren de vluchtelingenjongeren dit sneller dan de ouderen. Zij nemen vaak zelf initiatief om de Nederlandse taal te leren. Hierdoor integreren de vluchtelingenjongeren sneller dan de ouderen in de Nederlandse samenleving.

**De Stichting voor Vluchtelingstudenten UAF ondersteunt vluchtelingen en asielzoekers bij hun studie en bij het vinden van werk door middel van geld, advies en begeleiding.*

§ 4.10 Schuldgevoelens, relatie met achtergebleven familie

Vluchtelingen zijn niet naar Nederland gekomen om een beter bestaan op te bouwen, maar om het gevaar in eigen land te ontlopen. In ons land wacht hen geen netwerk van familie en vrienden. De meeste van hen zijn alleen en voelen zich ook alleen. Schuldgevoelens tegenover de achterblijvers en angst omtrent hun lot bepalen het leven van de vluchteling. Hoewel vaak hoog opgeleid, zijn de perspectieven op het gebied van werkgelegenheid niet

gunstig. Daarnaast kunnen traumatische ervaringen in land van herkomst en/ of tijdens de vlucht zich meer doen gelden.

Er zijn talloze redenen om te vluchten. Niemand laat zomaar familie, vrienden en al zijn bezittingen achter. Uit angst voor vervolging ontvluchten over de gehele wereld grote groepen mensen hun land. Ze zijn bang dat ze worden vervolgd om hun geloof, ras, politiek overtuiging, nationaliteit of omdat ze tot een bepaalde groep horen. Slechts weinigen zien de kans hun land te ontvluchten. Hier hebben gezinnen, bestaand uit veel familieleden mee te maken. Het vluchten gebeurt te voet of door mensensmokkel. We kunnen een voorbeeld weergeven uit het jaarverslag van Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk omtrent een gezin die werd gescheiden tijdens het vluchten. Een meneer werd vervolgd om politieke redenen en vluchtte daardoor met gezin. De vrouw en de jongste kinderen werden ziek en bleven achter. De meneer en zijn oudste kinderen vluchten verder met de belofte om de rest terug te halen. Dit gebeurde niet en de familie hoorde nooit meer wat van elkaar. Voor de meeste gezinnen die gescheiden van elkaar leven, zal het jaren duren voordat ze te weten krijgen of de ander nog leeft of niet.

§ 4.11 Verschil tussen meisjes en jongens

Er zijn verschillen tussen vluchtelingen jongens en meisjes te bekennen. Bij de jongeren die nog bij hun ouders wonen, is het verschil het grootst. De meisjes helpen de moeder met het huishouden, boodschappen doen en het verzorgen van de jongste kinderen. De meisjes mogen niet zomaar met jongens omgaan. De meisjes lopen niet zomaar op straat, maar denken meestal eerst aan een opleiding, een bijbaantje. De rest van de tijd zijn ze thuis om moeder te helpen. De jongens die hangen juist rond op straat met andere vrienden. Ze denken aan uitgaan en als zij veel meisjes hebben is dat geen schande voor de familie. Meestal denken ze niet echt aan een opleiding, maar juist aan werken. Ze willen geld verdienen om ouders te kunnen helpen of om hun jonge gezin te kunnen onderhouden.

§ 4.12 Cultuurverschillen wat tot slechte communicatie en misverstanden leiden.

In de hulpverlening aan vluchtelingenjongeren betekent dat men te maken krijgt met mensen uit een andere culturele achtergrond. De hulpverlener weet vaak weinig over het gezinsleven en het verloop van de persoonlijkheidsontwikkeling in andere culturen. De wijze waarop in andere culturen met psychosociale stress wordt omgegaan en hulp gegeven wordt bij psychische problemen kan ook sterk afwijken van wat we in Nederland gewend zijn. Dit soort culturele verschillen kan de hulpverlener voor verrassingen stellen en allerlei misverstanden veroorzaken.

Iedereen die hulp vraagt vanwege psychische of psychosociale problemen wil graag geholpen worden door iemand die deskundig en betrouwbaar is. Maar de criteria waarop iemand als kundig en betrouwbaar beoordeeld wordt, kunnen per cultuur verschillen. Hulpverleningstechnieken die in de ene cultuur als nuttig en geloofwaardig beschouwd worden, kunnen in een ander

als immoreel of onzinnig beschouwd worden. Hulpverleners dienen alert te zijn op dergelijke verschillen in zienswijze. Bijvoorbeeld: als men als onderdeel van een psychotherapeutische behandeling met een vluchteling over dromen wil praten, is het verstandig eerst na te gaan hoe dromen in de culturele situatie waarin de vluchtelingenjongeren zijn opgegroeid doorgaans worden bekeken.

Omdat ze uit een andere culturele achtergrond afkomstig zijn, hebben die jongeren een ander idee over de aard van psychische problemen dan de Nederlandse hulpverlener. In samenhang daarmee verwachten ze ook een andere benadering van de kant van de hulpverlener dan de doorsnee Nederlander. Bijvoorbeeld: sommige vluchtelingenjongeren verwachten een snelle genezing; de opvatting dat klachten kunnen verdwijnen als men in de loop van een lange reeks gesprekken zichzelf beter leert kennen is voor hen vreemd en moeilijk te begrijpen. Bovendien gaan Nederlandse hulpverleners in sommige opzichten uit van andere dan voor vluchtelingenjongeren vertrouwde normen.

Een ander cultuurverschil betreft het praten over persoonlijke zaken met iemand van buiten de familie. Praten over emoties is in verschillende culturen ongebruikelijk. Vluchtelingenjongeren zouden over het algemeen hun onlustgevoelens omzetten in lichamelijke klachten. Daarbij zouden ze zich bovendien, uit respect voor de autoriteit van de hulpverlener, nogal passief opstellen. De jongeren lijken nog wel eens een omweg te bewandelen voordat ze over persoonlijke zaken beginnen te praten; zij beginnen eerst, op een voor een Nederlander wat langdradige wijze, over allerlei zaken te praten, voordat ze vertellen wat hun werkelijk dwarszit. Een ongeduldige hulpverlener zou de ernst van hun problemen kunnen onderschatten.

In verschillende culturen is het gebruikelijk om de hulpverlener van tijd tot tijd kleine cadeautjes toe te stoppen. Vluchtelingenjongeren houden die gewoonte ook ten opzichte van hun Nederlandse hulpverlener aan. Wanneer deze norm hanteert dat geschenken niet worden aangenomen, zal hij dat op een tactische manier aan de hulpvrager moeten overbrengen. Een hulpverlener krijgt wel vaker de gelegenheid om de jongeren feedback te geven op gedrag dat in Nederland misverstanden kan oproepen: op deze wijze kan hij de vluchteling helpen om de omgang met Nederlanders soepel te laten verlopen. Uiteraard zal de hulpverlener zich ook eens aanpassen aan de gewoonten van de vluchteling.

Bij de hulpverlening aan vluchtelingenjongeren moet men alert blijven op misverstanden of zaken die hen in verlegenheid zouden kunnen brengen. Zo kan men zich afvragen hoe zomerse vrijetijdskleding overkomt of wat voor indruk de omslagen van de tijdschriften in de wachtkamer zullen wekken in de ogen van een orthodoxe moslimvluchteling.

Wat betreft de hulpverleningstechnieken: met name een non-directieve houding kan gemakkelijk misverstanden oproepen. Jongeren die nog niet aan deze benadering gewend zijn, kunnen een non-directieve aanpak zien als een teken van ongeïnteresseerdheid of ondeskundigheid. Oogcontact, het

aankijken van de gesprekspartner, wordt door jongeren uit andere culturen soms als dreigend of brutaal beschouwd.

Misverstanden kunnen voorkomen worden als de hulpverlener voortdurend blijft uitleggen waarom hij bepaalde vragen stelt, hoe de hulpverlening werkt, wat hij precies verwacht van de cliënt, enzovoorts.

Een hulpverlener heeft het natuurlijk niet altijd in de gaten wanneer er een misverstand gerezen is. In dergelijke gevallen kan het voorkomen dat de vluchtelingenjongeren niet meer terug komen voor een volgend gesprek. Elke keer als een vluchteling een afspraak mist, dient de hulpverlener zich af te vragen of er de vorige keer iets kan zijn misgegaan in de communicatie.

Zekerheid kan pas verkregen worden als men de cliënt nog een keer, op een tegemoetkomende wijze uitnodigt; bijvoorbeeld door een telefoontje of een persoonlijke brief.

Om misverstanden te voorkomen moet een hulpverlener met betrekking tot de jongere een soort 'culturele empathie' ontwikkelen: een gevoeligheid voor culturele verschillen, die niet ontaardt in stereotypieën, omdat de hulpverlener ook gevoelig blijft voor individuele verschillen tussen jongeren uit dezelfde culturele achtergrond. Die culturele empathie kan men ontwikkelen door schriftelijke informatiebronnen te raadplegen, en door buiten het hulpverleningsbedrijf met mensen uit andere culturele achtergronden om te gaan.

De vluchtelingenjongeren realiseren zich heel goed dat de Nederlandse hulpverlener opgegroeid is met andere gewoontes en gebruiken. Zij hebben in de interviews aangegeven niet al te verbaasd te zijn wanneer er een misverstand ontstaat.

Hulpverlening verloopt het gemakkelijkst als de cliënt en hulpverlener dezelfde taal vloeiend spreken. Bij het werken met vluchtelingenjongeren is dat dikwijls niet het geval: de hulpverlener heeft te maken met mensen die in zeer verschillende talen zijn opgevoed. Jongeren die persoonlijke problemen hebben, hebben daarbij dikwijls last van concentratiestoornissen of kunnen wat ze bestudeerd hebben slecht onthouden; dat heeft dikwijls een negatieve invloed op het effect van hun inspanningen om Nederlands te leren spreken. In het contact met jongeren die al wel wat Nederlands spreken, moet men zich steeds realiseren dat ze een beperkt repertoire van veel voorkomende woorden tot hun beschikking hebben en allerlei genuanceerde woorden om hun gevoelens tot uitdrukking te brengen, niet kennen of niet begrijpen. Dat betekent dat ze belemmerd worden in hun pogingen om hun problemen onder woorden te brengen en dat de hulpverlener voortdurend moet opletten of zijn woorden in de juiste betekenis overkomen. Hij moet op zijn hoede zijn voor allerlei misverstanden die met de uitspraak van het Nederlands te maken hebben. Daardoor zal het tempo van het gesprek dikwijls aanzienlijk lager liggen dan bij het modale hulpverleningscontact. Als men met vluchtelingenjongeren in gebrekkig Nederlands communiceert, is men vaak niet in het gebruikelijke drie kwartier klaar.

§ 4.13 Klassenverschil

Er doen zich verschillen in klasse voor bij de vluchtelingenjongeren. Hierbij moet men denken aan vluchtelingen die gevlucht zijn en als rechter of advocaat werkzaam waren in land van herkomst. Deze mensen hebben een andere denkwijze en hebben andere opvattingen dan mensen die op het platteland werken en niet veel scholing hebben gehad. Mensen van de hogere klasse denken over het algemeen anders over de opvoeding van hun kinderen en geven hun kinderen meer vrijheid, vooral op het gebied van onderwijs. De kinderen mogen naar school, maar bij de gezinnen die op het platteland leven mogen de kinderen niet naar school. De kinderen moeten werken en meisjes moeten thuis blijven om te helpen met het huishouden.

Hoofdstuk 5 Rapportage van de afgenomen interviews met maatschappelijke begeleiders, jongerenwerkers en de vluchtelingenjongeren

§ 5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zullen we verslag doen van de afgenomen interviews met de maatschappelijke begeleiders, jongerenwerkers en de vluchtelingenjongeren.

§ 5.2 Maatschappelijke begeleiders

Maatschappelijke begeleiding behoort tot de kern van het aanbod van Vluchtelingenwerk Rijswijk. Vluchtelingen kunnen bij de maatschappelijke begeleiders met allerlei vragen terecht, waarmee ze geconfronteerd worden in de Nederlandse samenleving. Om vluchtelingen goed te begeleiden dienen de begeleiders goed op de hoogte te zijn van de recente ontwikkelingen en wetgeving op elk gebied zoals asielprocedure, inburgering wetgeving, mensenrechtenverdragen enzovoorts.

Behalve het verstrekken van informatie heeft de begeleider ook de rol van vertrouwenspersoon en belangenbehartiger. Soms zijn cliënten tijdelijk niet in staat hun eigen zaken te behartigen of is de te volgen weg voor hen onbekend. De maatschappelijke begeleiders staan dan naast de cliënten en proberen samen tot een oplossing te komen.

Het hoofddoel van de maatschappelijke begeleiding is om cliënten te begeleiden om te integreren in de Nederlandse samenleving en om zelfredzaam te worden.

Elke begeleider heeft een wekelijks spreekuur voor zijn eigen cliënten. Één keer in de week is er een open spreekuur waar vluchtelingen met dringende vragen worden geholpen.

Bij maatschappelijke begeleiding werken ze met de CODA-methode en de Systeembenadering. De CODA staat voor Contactfase, Onderzoeksfase, Doelstellingsfase en Activiteitenfase. In de contactfase gaat het om wederzijdse verwachtingen duidelijk te maken en het opbouwen van een vertrouwensrelatie. In de onderzoeksfase wordt het probleem onderzocht en in kaart gebracht. In de doelstellingsfase worden de doelen vastgesteld en aan de hand hiervan wordt een hulpverleningsplan gemaakt. En in de activiteitenfase worden activiteiten/ stappen gedaan om het doel te bereiken. Bij het beantwoorden van de hulpvraag is het belangrijk de achtergrond van die vraag te achterhalen. Allerlei factoren kunnen de hulpvraag helderder maken of juist het vinden van een adequaat antwoord in de weg staan. De systeembenadering is een instrument om deze factoren in kaart te brengen.

Bij de maatschappelijke begeleiding wordt er ook gewerkt met het co-contactpersonensysteem. Een contactpersoon is een maatschappelijke begeleider die een actieve hulpverleningsrelatie heeft met cliënten. Een co-

contactpersoon is over het algemeen een stagiaire. De contactpersoon leidt de co-contactpersoon op, op de werkvloer. De contactpersoon en de co-contactpersoon overleggen met elkaar het begeleidingstraject van de cliënten en verdelen ook de taken in de begeleiding. Ook hebben ze gezamenlijk werkbegeleidingsgesprekken.

Soms zoeken de maatschappelijke begeleiders hun cliënten thuis op. Ze krijgen zo de gelegenheid om de woon- en familiesituatie van de cliënten beter te leren kennen.

De begeleider moet zelf bepalen bij wie, wanneer en hoe vaak hij/ zij op huisbezoek gaat. Een huisbezoek wordt alleen afgelegd op uitnodiging of op afspraak met de cliënt en de maatschappelijke begeleider moet de norm van gastvrijheid van de cliënt respecteren.

Iedere maatschappelijke begeleider houdt het dossier bij van zijn of haar cliënt. Dit is heel belangrijk, want de dossiers dienen zo overzichtelijk mogelijk te zijn voor andere medewerkers die het nodig hebben.

Voor de begeleiders is het belangrijk dat ze hulp van een tolk inschakelen als cliënten de Nederlandse taal niet voldoende spreken of begrijpen. Tolkhulp wordt in twee vormen gegeven, telefonisch en persoonlijk. Bij telefonische tolkdienst verricht de tolk zijn dienst via de telefoon en bij persoonlijke tolkdienst is de tolk aanwezig bij het gesprek tussen de maatschappelijke begeleider en de cliënt. Een telefonische tolkdienst wordt meestal gebruikt als het gesprek niet lang duurt en een persoonlijke tolkdienst bij gesprekken die langer duren.

Voor het onderzoek hebben wij zes maatschappelijke begeleiders van Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk geïnterviewd. Het is ons opgevallen dat de maatschappelijke begeleiders niet veel van hun jongerencliënten afweten. Hiermee bedoelen we dat de maatschappelijke begeleiders niet altijd onderzoeken wat de behoeftes, levenssituaties, enzovoorts van de vluchtelingenjongeren zijn. Het is tijdens de interviews gebleken dat alle maatschappelijke begeleiders wel verbeteringen willen zien in de voorzieningen en activiteiten voor de vluchtelingenjongeren.

§ 5.3 Wat houdt de functie van jongerenwerkers in.

De functie van jongerenwerkers bestaat uit de volgende werkzaamheden:

- In overleg met subsidieverstrekkers opstellen van werkplannen en doen van beleidsaanbevelingen
- Coachen van andere jongerenwerkers
- Contactlegging met risicojongeren door vindplaatsgericht te werken
- Het signaleren van probleemgedrag en dat aanpakken door het ontwikkelen, organiseren en uitvoeren van recreatieve en vormende activiteiten, gericht op te onderscheiden groepen en het waar nodig individueel begeleiden van jeugdigen

- In overleg met bewoners, vrijwilligersorganisaties, gemeenten en andere partijen opzetten en in stand houden van jeugdvoorzieningen in de dorpen/kernen
- Begeleiden van vrijwilligers van jeugdorganisaties en accommodaties
- Het opbouwen en onderhouden van relevante interne en externe netwerken, waaronder het verder vormgeven van en deelnemen aan signaleringsoverleg
- Bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de werksoort (o.a. kwaliteitszorg)

Naar aanleiding van de interviews die we met de drie jongerenwerkers hebben afgenomen is het ons opgevallen dat alle drie wel in contact met vluchtelingenjongeren zijn gekomen, maar over het algemeen weinig kennis hebben over hun problematiek.

Toch hebben wij wel veel bruikbare informatie kunnen verzamelen betreffende de voorzieningen en activiteiten in Rijswijk, de veranderingen die ze willen, de behoeftes van de vluchtelingenjongeren en de verschillen tussen jongens en meisjes. Verder hebben de jongerenwerkers aangegeven wat ze in hun werk zouden willen veranderen, waarbij de samenwerking met en de kennis die zij hebben over Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk ter sprake kwam.

§ 5.4 Uitkomst interview van de maatschappelijke begeleiders en jongerenwerkers aan de hand van de probleemgebieden.

Asielprocedure

Maatschappelijke begeleiders

Volgens alle maatschappelijke begeleiders is de lange asielprocedure een slechte ervaring voor de vluchtelingenjongeren. Zij zijn van mening dat door het lang moeten wachten op de beslissing of ze wel of niet in Nederland mogen blijven, vrijwel alle vluchtelingenjongeren met gevoelens van onzekerheid en angst kampen. Als gevolg hiervan durven de jongeren zich niet te binden om op het eind niet al wat door hen opgebouwd is te moeten verliezen. Anderen kunnen zich weer niet binden gezien het feit dat ze vanwege hun status als asielzoeker niet het recht hebben om welk beroep dan ook uit te oefenen, of noch gebruik kunnen maken van de voorzieningen die de Nederlandse maatschappij te bieden heeft.

Jongerenwerkers

Net als de maatschappelijke begeleiders vinden de jongerenwerkers ook dat een lange asielprocedure de vluchtelingenjongeren dwingen om in onzekerheid te leven.

Het leven tussen 2 culturen

Maatschappelijke begeleiders

Aan de hand van wat de maatschappelijke begeleiders tijdens de interviews hebben gezegd kunnen we concluderen dat het voor sommige vluchtelingenjongeren moeilijk is om tussen twee culturen te leven. En voor andere jongeren is dit helemaal niet het geval.

Van de maatschappelijke begeleiders hebben we vernomen dat het vaak de ouders zijn die erg streng en traditioneel ingesteld zijn. Dit maakt het voor de jongeren moeilijk om onder dat regime uit te komen. Er zijn ouders die wel open staan voor de Nederlandse cultuur. Dit maakt het voor vluchtelingenjongeren makkelijk om tussen twee culturen te leven. Maar volgens de begeleiders zullen zij echter trouw blijven aan hun cultuur.

De begeleiders zijn ook van mening dat de meeste vluchtelingenjongeren sneller integreren dan de ouderen omdat ze immers flexibeler ingesteld zijn. De jongeren nemen immers het initiatief om zich aan te passen in de Nederlandse samenleving.

Jongerenwerkers

Bij dit punt komen ook de meningen van de jongerenwerkers en de maatschappelijke begeleiders met elkaar overeen. De jongerenwerkers vinden dat de meeste vluchtelingenjongeren het beste zoeken uit beide culturen en meer flexibel en open zijn om een andere cultuur te leren kennen, dan de ouderen. Zij hebben ook de problemen die de jongeren hebben met ouders die

streng en traditioneel ingesteld zijn, genoemd. Dit betreft het niet vrij kunnen gaan en staan van de jongeren.

Discriminatie

Maatschappelijke begeleiders

Twee van de maatschappelijke begeleiders hebben aangegeven niet echt te maken hebben gehad met discriminatie bij vluchtelingenjongeren. Terwijl de andere vier dit wel hebben aangegeven. Volgens de andere vier maatschappelijke begeleiders worden vluchtelingenjongeren meestal gediscrimineerd op hun uiterlijk, afkomst en het niet goed kunnen beheersen van de Nederlandse taal. De meeste jongeren krijgen met discriminatie te maken op school, werk en op straat.

Jongerenwerkers

Alle drie jongerenwerkers hebben aangegeven niet direct te maken te hebben gehad met vluchtelingenjongeren die gediscrimineerd werden. Zij hebben wel een aantal factoren genoemd zoals uiterlijk, afkomst en het niet goed kunnen beheersen van de Nederlandse taal waar de jongeren zoal op gediscrimineerd worden.

Problemen van vluchtelingenjongeren zonder ouders

Maatschappelijke begeleiders

Vier maatschappelijke begeleiders begeleiden jongeren zonder ouders en twee maatschappelijke begeleiders niet. Degenen die de jongeren zonder ouders onder begeleiding hebben, hebben aangegeven dat de jongeren een grote verantwoordelijkheidsrol op zich nemen. Zij moeten alles zelf leren regelen die anders door hun ouders zouden worden geregeld. Soms hebben zij ook nog broertjes en zusjes waar zij op moeten passen en het is meestal de oudste broer of zus die de verantwoordelijkheid op zich neemt. De maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat de jongeren door deze levenssituatie gedeprimeerd worden om bijvoorbeeld verder te studeren. Zij worden bijvoorbeeld gedwongen om een baan te zoeken om voor zichzelf en meestal ook voor de broers en zussen te zorgen.

De jongerenwerkers hadden met betrekking tot dit probleemgebied geen informatie.

Problemen van vluchtelingen jongeren met ouders

Maatschappelijke begeleiders

Twee van de maatschappelijke begeleiders begeleiden jongeren die alles voor hun ouders moeten regelen. De andere vier maatschappelijke begeleiders hebben zulke jongeren niet onder hun hoede.

Sommige ouders hebben een psychische stoornis als consequentie van de opgelopen trauma's voor en tijdens de vlucht. Daarnaast beheersen de ouders

de Nederlandse taal ook niet goed waardoor de vluchtelingenjongeren hun ouders moeten helpen met bijvoorbeeld brieven vertalen, zaken regelen (zoals afspraak maken bij huisarts) en tolken tijdens verschillende gesprekken (met huisarts, maatschappelijk begeleiders, enzovoorts).

Alle maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat het een te zware verantwoordelijkheid voor de jongeren is. Zij vinden dat de jongeren niet oud genoeg zijn om geconfronteerd te worden met een aantal heftige zaken, zoals ziekte van één van de ouders. Vluchtelingenjongeren moeten op eigen niveau kunnen ontwikkelen en die zware verantwoordelijkheid niet op zich nemen. Om dit probleem te verbeteren vinden de maatschappelijke begeleiders dat elke instelling de service van de Tolkencentrum moeten introduceren.

De jongerenwerkers hadden met betrekking tot dit probleemgebied geen informatie.

Traumatische ervaringen

Maatschappelijke begeleiders

Van wat de maatschappelijke begeleiders hebben gezegd omtrent dit probleemgebied, concluderen wij dat de traumatische ervaringen bij de vluchtelingenjongeren behoorlijk heftig kan zijn. De maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat de traumatische ervaringen veel invloed heeft op het gedrag van de vluchtelingenjongeren. Sommige jongeren tonen agressief gedrag en zijn zelfs in aanraking gekomen met justitie wegens een gepleegd misdrijf, terwijl anderen lusteloos en depressief zijn.

Maar volgens de maatschappelijke begeleiders zijn er ook een aantal vluchtelingenjongeren waar traumatische ervaringen niet bij te constateren zijn, omdat zij zich meestal bezighouden met andere zaken als school, werk, enzovoorts.

Alle drie jongerenwerkers hadden met betrekking tot dit probleemgebied geen informatie.

Taal, opleiding en werk

Maatschappelijke begeleiders

Alle maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat er in het begin altijd problemen zijn met het volgen van een opleiding omdat de vluchtelingenjongeren de taal nog niet goed kunnen beheersen. Als ze de taal goed beheersen gaat het beter. Maar dit is niet altijd het geval. De maatschappelijke begeleiders hebben aangegeven dat voor jongeren rond de leeftijd 14/15 jaar, meer mogelijkheden zijn om een opleiding te volgen dan voor jongeren rond de 20 jaar. De situatie is dan moeilijk omdat zij niet op een MBO of HBO terecht kunnen. Het komt vaak voor dat zij geen diploma's in hun bezit meer hebben omdat die kwijt zijn geraakt of vernietigd zijn tijdens de vlucht. Hierdoor hebben ze geen bewijs van wat voor studie zij in het land van herkomst hebben gedaan. Soms hebben ze ook het recht niet om een

opleiding te volgen omdat ze nog geen vluchtelingenstatus hebben. In dit laatste geval, raken ze steeds en steeds meer gedemotiveerd. Via Sociale Zaken worden er wel wat cursussen aangeboden zoals computercursussen, maar dit zijn meestal slechts basiscursussen.

Wat het vinden van een baan betreft, vinden de maatschappelijke begeleiders dat de vluchtelingenjongeren er ook moeilijkheden mee hebben. Doordat ze de taal niet goed beheersen en onvoldoende opleiding hebben volgens de eisen van de werkgever. Dus komen ze niet zo snel aan werk. En als het hun wel lukt, is het niet zo'n "denderende" baan.

De maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat de Nederlandse samenleving de vluchtelingenjongeren kansen moeten geven om zich in deze samenleving te kunnen ontwikkelen en integreren.

De jongerenwerkers hadden met betrekking tot dit probleemgebied geen informatie.

Schuldgevoelens, relatie met achtergebleven familie

Maatschappelijke begeleiders

Niet alle maatschappelijke begeleiders hebben te maken gehad met schuldgevoelens van vluchtelingenjongeren over hun achtergebleven familieleden. Enkel één begeleider heeft aangegeven hiermee te maken te hebben gehad bij een gezin bestaande uit vader en zoon. De zoon geeft zijn vader de schuld omdat laatstgenoemde niet veel heeft gedaan om de achtergebleven familieleden (moeder, broers en zussen) naar Nederland te halen. Hierdoor zijn er veel conflicten tussen vader en zoon ontstaan, waar de maatschappelijke begeleider als intermediair moest dienen.

Bij dit probleemgebied hadden de jongerenwerkers geen informatie.

Verschil tussen jongens en meisjes

Maatschappelijke begeleiders

Alle maatschappelijke begeleiders vinden dat er niet veel verschillen zijn tussen jongens en meisjes. Het voornaamste verschil dat ze tijdens de interviews hebben genoemd is dat meisjes meer thuis zijn en moeder helpen met huishouden en zorg, terwijl jongens meer vrijheid hebben.

Jongerenwerkers

Volgens de drie jongerenwerkers is er een verschil in de behoeftes tussen jongens en meisjes. Naar hun mening zijn meisjes meer geïnteresseerd in scholing en jongens meer in sporten en uitgaan.

Onderlinge verschillen tussen de culturen van de vluchtelingenjongeren

Maatschappelijke begeleiders

De maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat er wel onderlinge verschillen zijn tussen de culturen van de vluchtelingenjongeren. Zij hebben andere normen, waarden, geloof, enzovoorts. Maar de maatschappelijke begeleiders zijn van mening dat deze verschillen niet tot onderlinge conflicten zal leiden tussen de vluchtelingenjongeren. Dit omdat de jongeren flexibel en open naar elkaar toe zijn.

De jongerenwerkers hadden met betrekking tot dit probleemgebied geen informatie.

Klassenverschil

Maatschappelijke begeleiders

Bij dit punt hebben alle maatschappelijke begeleiders aangegeven dat er wel verschillen in klassen tussen de vluchtelingen zijn. Aan hun manier van praten en gedrag merken de maatschappelijke begeleiders of zij hoogopgeleid zijn of niet, of dat ze komen uit een beter gesitueerde familie of niet.

Met betrekking tot dit probleemgebied hadden de jongerenwerkers met geen informatie.

Voorzieningen voor jongeren in Rijswijk

Maatschappelijke begeleiders

Op de vraag over wat de maatschappelijke begeleiders weten van de behoeftes van de vluchtelingenjongeren betreffende voorzieningen die Rijswijk aan hen te bieden heeft en wat zij eraan willen veranderen, is het ons opgevallen dat niet alle maatschappelijke begeleiders veel weten over de behoeftes van de vluchtelingenjongeren. Deze maatschappelijke begeleiders geven aan dat de behoeftes niet aan bod komen tijdens de gesprekken en dat ze er ook niet altijd naar vragen.

De andere maatschappelijke begeleiders hebben wel een aantal behoeftes van de vluchtelingenjongeren genoemd. Het gaat in het bijzonder om de behoefte aan sporten, bewegen, ontspannen en/ of activiteiten met toekomstperspectieven zoals opleidingen, cursussen enzovoorts. Zij vinden dat er hier verschil is tussen jongens en meisjes. Jongens willen bijvoorbeeld voetballen en meisjes willen activiteiten doen waar ze bijvoorbeeld meer over de Nederlandse samenleving leren.

De maatschappelijke begeleiders hebben een aantal voorzieningen opgenoemd die Rijswijk aan de vluchtelingenjongeren in Rijswijk te bieden heeft en dit zijn namelijk:

- Buurtwerk;
- Jongerenwerk;

- Sportclubs;
- Jongerenraad;
- Voorlichting;
- Internet;
- Ontspanning zoals Zwembad de Schild en Don Bosco.

De maatschappelijke begeleiders vinden dat er meer voorzieningen moeten komen die betrekking hebben tot ontspanning zoals een bioscoop. Door de komst van een bioscoop hoeven de vluchtelingenjongeren niet meer naar een andere stad te reizen om een film te zien. Zij vinden ook dat er muziekgelegenheden moet komen waar de jongeren zelf muziek kunnen maken, instrumenten kunnen bespelen en ook op een ontspannen manier van muziek kunnen genieten. De Schouwburg moet volgens de begeleiders leuke en interessante voorstellingen tonen die de jongeren aanspreken. Maar de begeleiders vinden dat de voorzieningen wel wat goedkoper moeten worden. Als voorbeeld werd voetbalverenigingen aangekaart waar de contributies veel te hoog zijn en een probleem voor de vluchtelingenjongeren kan vormen ter participatie.

Jongerenwerkers

De jongerenwerkers vinden dat de informatie over de voorzieningen in Rijswijk duidelijker en overzichtelijker moet worden voor elk jongere van Rijswijk. Zij zijn van mening dat de kennis van de jongeren over bijvoorbeeld buurtcentra gering is. Ze vinden daarom dat de buurtcentra, sportscholen, enzovoorts, hun activiteiten meer moeten gaan promoten voor de jongeren.

Verbeteringen vanuit het oogpunt van de maatschappelijke begeleiders en jongerenwerkers m.b.t. hun werkveld

Maatschappelijke begeleiders

Tijdens de interviews hebben we de maatschappelijke begeleiders ook gevraagd wat ze van hun werk vinden en wat voor verbeteringen ze zouden willen zien betreffende hun werkbegeleiding aan jongeren. Zij vinden dat er niks in hun werk veranderd moet worden. De begeleiders zien Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk als een laagdrempelige organisatie waar cliënten altijd binnen kunnen stappen. Er wordt naar hen geluisterd en de cliënten voelen zich thuis bij Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk. Stichting Vluchtelingen Werk bevat dan wel geen experts op het gebied van psychosociale hulpverlening, maar is een goede eerste stap op weg naar hulp en dat behoort naar hun mening zo te blijven.

Jongerenwerkers

Twee jongerenwerkers hebben aangegeven meer vrij te willen zijn in het organiseren en uitvoeren van activiteiten. Er dient variatie te komen en activiteiten waar ouder jongeren aan deel kunnen nemen. Verder hebben allen aangegeven meerdere inlooptijden te willen voor de jongeren.

Wat de samenwerking met andere organisaties betreft, wordt dit als onvoldoende ervaren. Niet alleen met Stichting Vluchtelingen Werk Rijswijk hebben ze weinig contact, maar ook met andere instanties in Rijswijk. Zij vinden daarom dat er iets gedaan moet worden om dit contact te verbeteren. Dit kan als er bijvoorbeeld een betere sociale kaart gemaakt wordt.

§ 5.4 Uitkomst interview van de vluchtelingenjongeren aan de hand van de probleemgebieden

Wij hebben een paar probleemgebieden waar deze jongeren tegenaan gelopen kunnen zijn opgesteld. Door deze probleemgebieden te gebruiken, wilden wij achterhalen wat voor problemen zij tegenkomen in de Nederlandse samenleving.

Zo hebben wij ook 'Rijswijkse' instellingen opgesteld die door hen al dan niet gebruikt kunnen worden. Aan de hand hiervan willen we kijken van welke instellingen de jongeren veelal gebruik van maken en van welke niet.

- De probleemgebieden die wij hebben opgesteld zijn als volgt:
 1. Ouders die ziek zijn
 2. Opleiding
 3. Leven tussen twee culturen
 4. Verschil onderwijs hier en daar
 5. Communicatie met ouders
 6. Discriminatie
 7. Omgang tussen meisjes en jongens
 8. Omgang met Nederlandse jongeren
 9. Ouders die geen Nederlands spreken
 10. Afwezigheid ouder(s)
 11. Achtergebleven familie
 12. Werk
 13. Taal
- De instellingen in Rijswijk waarvan gebruik gemaakt kan worden:
 1. Bibliotheek
 2. Sportfaciliteiten
 3. Jongerencentra
 4. Vluchtelingenwerk
 5. Maatschappelijk werk
 6. Tandarts
 7. Huisarts
 8. Theater
 9. Onderwijsinstellingen
 10. Sociale Dienst
 11. Sociale Activering
 12. Huisvesting
 13. Politie

- 14. Hobbyclubs
- 15. Jongerenraad

Gezamenlijk hebben we twee bijeenkomsten georganiseerd, waarbij er een onderscheid werd gemaakt tussen de jongens en de meisjes.

Vermeld dient te worden dat bij beiden groepen geen sprake was van een al te grote opkomst. De bijeenkomst van de dames bevatten slechts zes leden, de jongens enkel twee. Niettemin konden we een beeld vormen van de problematiek waar betreffende jongeren mee kampen, de plaatsen waar ze hun vrije tijd besteden en de voorzieningen ofwel activiteiten dat ze zoal missen.

Wij hebben voor twee bijeenkomsten gekozen waarbij de jongens en meisjes van elkaar gescheiden werden, om zo het risico dat er niet vrijgesproken zou kunnen worden te beperken. De jongens en meisjes werden geselecteerd op grond van leeftijd, land van herkomst, status en verblijfsduur.

De bijeenkomst met de meisjes

Aan de hand van trefwoorden werd het de meisjes mogelijk gemaakt een top vijf samen te stellen van de belangrijkste problemen waar ze tegenaan gelopen zijn in hun integratieproces in Nederland.

Top 5 probleemgebieden (samengesteld door de meisjes)

1. Asielprocedure
2. Verschil onderwijs hier & daar
3. Ouders die ziek zijn
4. Opleiding
5. Leven tussen twee culturen

Asielprocedure

De meisjes zijn het er allemaal over eens dat de asielprocedure een vervelende zaak betreft. De vragen omtrent hun vluchtachtergrond wordt door de IND op verschillende manieren geformuleerd en de meisjes moesten vaak hetzelfde verhaal vertellen. De ervaringen die zij hebben opgedaan hieromtrent, is te omschrijven als zeer teleurstellend en brengt schaamtegevoelens bij hen teweeg. Tevens het lange wachten op een beslissing wekt stressgevoelens en onzekerheid op. De meisjes vinden het asielzoekerscentrum geen prettig plek om te wonen, gezien de erbarmelijke levensomstandigheden; kleine kamer waarin familieleden verblijf houden, geen sprake van privacy en sociale controle. Dit alles bij elkaar zorgt voor frustraties en kan tot onderlinge ruzies leiden.

Verschil onderwijs hier & daar

Volgens alle geïnterviewde meisjes zijn de docenten hier niet goed in het helpen en begeleiden bij het geven van lessen, maar wel goed in het kleineren. De meisjes gaven aan het onderwijs in land van herkomst als beter te ervaren dan het onderwijs hier in Nederland.

Ouders die ziek zijn

Vier van de meisjes wonen hier met hun ouders. Ze helpen hun ouders door mee te gaan naar de dokter en door de ouders in kennis te stellen van wat de dokter zoal vertelt heeft. De meisjes zijn blij dat ze hun ouders kunnen helpen en zullen hun ook steunen.

Wat voor elk meid geldt wanneer hun ouders ziek zijn, is dat zijzelf zich ook niet lekker, maar verdrietig voelen, want hun ouders betekent alles voor hun.

Opleiding

De meisjes hebben aangegeven dat ze door hun leeftijd niet een bepaalde opleiding kunnen volgen, wat als jammer werd bevonden. Bijvoorbeeld één van de meisjes gaf aan dat ze met haar 16 jaar te oud was om naar de MAVO te gaan. Ze moest hierdoor naar de avondschool samen met vrouwen in de leeftijd van 40 jaar.

Leven tussen twee culturen

De meisjes weten zich over het algemeen goed aan te passen, maar vinden wel dat er een grote kloof bestaat tussen de Nederlanders en buitenlanders. De grote kloof gaat gepaard met de heersende opvatting dat vluchtelingen als laag beschouwd worden door de Nederlanders en in enkele gevallen zelfs gediscrimineerd worden.

Voorzieningen waar de meiden gebruik van maken of in de toekomst van gebruik willen maken.

De meiden geven aan van de volgende voorzieningen en/ of activiteiten gebruik te maken: gezondheidszorg, onderwijsinstellingen en Vluchtelingenwerk

De behoeften van de meisjes gaan uit naar;

Theater, Jongerenraad, sport (tennis volleybal), jongerencentra (meer activiteiten nodig), disco (ladies night), bioscoop en weekends film draaien in de Schouwburg.

Er kwam heel duidelijk de behoeftes naar voren om dit soort gesprekken vaker te voeren, daarbij moet gedacht worden aan het organiseren van een meidengroep met elk bijeenkomst verschillende thematieken om te bespreken. Een uitgangspunt hierbij is het vergroten van de vriendenkring. Net zo belangrijk is natuurlijk het gehoord worden en er iets mee doen.

Nadien gesproken te hebben met de meisjes, werd het tijd voor de jongens. In tegenstelling tot de meisjes lieten ze minder los. Meisjes zijn over het algemeen opener in het voeren van gesprekken. Bij de jongens moest je dan ook doorvragen om tot de benodigde informatie te komen. Helaas kunnen we dan ook met betrekking tot de jongens en hun achtergrond, leefsituatie en de

gevoelens die ze ervaren bij het leven in Nederland, niet veel vertellen. Zoals eerder vermeld, is het ons gelukt om slechts twee jongens te interviewen.

De bijeenkomst met de jongens

Zoals bij de meisjes, moesten de jonge mannen tevens een top 5 samenstellen van de problemen waar ze zoal tegenaan lopen/ liepen hier in Nederland. Ze wisten niet zelfstandig een top 5 samen te stellen of hadden hier niet zoveel zin in. Wendy heeft ervoor gezorgd dat de top 5 door henzelf gekozen werd met de bedoeling dat er niet eenvoudigweg over een bepaald onderwerp gesproken zou worden.

Top 5 probleemstellingen (samengesteld door de mannen)

1. Asielprocedure
2. Leven tussen twee culturen
3. Opleiding
4. Werk
5. Achtergebleven familie

Asielprocedure

Een van de jongens leeft nog steeds in onzekerheid omtrent het lange wachten op vluchtelingenstatus. Hierdoor kan hij niet werken, noch van een opleiding genieten. Voor beiden geldt dat het vaak moeten vertellen van hun vluchtverhaal als vervelend ervaren wordt. Het tolken brengt ook problemen met zich mee, de tolk vertaalt namelijk niet precies wat er gezegd wordt. Hierdoor klopt het verhaal niet en kan de IND ervan uitgaan dat er tijdens de procedure gelogen is.

Het leven tussen twee culturen

Beide jongens vinden dat het er het een en ander schort aan de gastvrijheid van de Nederlanders. De familieband laat tevens wat te wensen over; Nederlandse familieleden hebben niet zo een sterke binding met elkaar, terwijl dit in hun cultuur niet het geval is.

Opleiding

Hier hebben de jongens niet vrijgeven wat voor en of ze überhaupt problemen hieromtrent ervaren. Maar beiden hebben een opleiding voltooid.

Werk

Ze missen beiden werk in hun leven en de werkervaring en lering die ze eruit kunnen trekken. Aspecten als het niet goed kunnen beheersen van de taal, het hebben van een accent en weinig werkervaring leiden tot het niet verkrijgen van een baan.

Achtergebleven familie

Beiden missen hun familieleden, maar kunnen geen contacten onderhouden met hen door de slechte infrastructuur (het niet aanwezig zijn van

telefoonlijnen, noch het kunnen versturen van brieven), waardoor ze niets van hun familieleden afweten.

Voorzieningen waar de jongens gebruik van maken.

Beide jongens maken gebruik van Vluchtelingenwerk (Internet) en sportfaciliteiten (voornamelijk fitness). Zo ook van zwembad De Schilp.

Beide jongens missen de discotheek of bioscoop niet. Ze houden namelijk niet van uitgaan. In tegenstelling tot de meisjes, hebben de jongens geen behoefte aan praatgroepen.

In hoeverre dit klopt is discutabel, maar wat het leven tussen twee culturen betreft, weten de meiden zich sneller aan te passen dan de mannen. Er bevindt zich ook een verschil in problemen waar de jongens en meisjes mee te maken hebben.

Voor een uitgebreider versie van de probleemgebieden per jongere, verwijzen we u naar bijlage 4.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

Op grond van ons literatuuronderzoek en de afgenomen interviews komen we tot de volgende conclusie:

- De maatschappelijke begeleiders als wel de jongerenwerkers zijn niet voldoende op de hoogte van de vluchtelingenjongeren in hun instelling en diens vrijetijdsbesteding;
- Zowel de maatschappelijke begeleiders en de jongerenwerkers zijn heen en weer niet op de hoogte van elkaars werkzaamheden en/ of activiteiten en doelen;
- Er is gebleken dat de maatschappelijke begeleiders niet voldoende afweten van de instellingen in Rijswijk en de activiteiten die zij aan jongeren verlenen;

Aan de hand van bovenstaande conclusies, kunnen we de volgende aanbevelingen komen:

- Op het gebied van jongerenaangelegenheid is het aanbevelenswaardig meer contacten te leggen tussen Stichting Vluchtelingen Werk en de instanties die zich op jongerenwerk concentreren;
- Anderzijds is het een mogelijkheid dat Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk een symposia organiseert waarbij verschillende instanties (met name jongerenwerkers) te gast komen, waarbij de vluchtelingenjongeren deze gelegenheid benutten om hun behoefte kenbaar te maken en om indien nodig kennis te maken met de verschillende instanties.
- De buurthuizen zullen meer aantrekkelijke activiteiten voor de jongeren moeten organiseren. Bepaalde voorzieningen zouden wat goedkoper kunnen worden. Bij voetbalverenigingen als voorbeeld zijn de contributies te hoog en is dus een probleem voor deze jongeren.

Het onderzoek richt zich op vluchtelingenjongeren uit de Gemeente Rijswijk. Hierbij zijn er in totaal zeven jongeren geïnterviewd waarbij we hebben kunnen concluderen dat de volgende probleemgebieden een grote rol spelen in hun leven als vluchteling:

- Asielprocedure en inburgeringprogramma;
- Opleiding;
- Werk en
- Activiteiten.

Wij hebben ervoor gekomen om puntsgewijs tot een uitwerking te komen met daarin de conclusies en aanbevelingen vermeld.

Asielprocedure en inburgeringprogramma

Uit het interview is gebleken dat de jongeren niet blij zijn met de wettelijke regeling voor inburgering, met name de lange wachttijd die geen rechten of plichten kent. Zij zijn van mening dat het inburgeringprogramma hen in staat

moet stellen om een basis te leggen voor het opbouwen van een nieuw bestaan in Nederland. Hierbij denken ze aan basisregels, de normen en waarden van de Nederlandse cultuur. Inburgering wordt als een eerste stap naar verdere integratie beschouwd.

Wat de asielpcedure betreft, geven de Rijswijkse vluchtelingenjongeren aan dat het asielpcedure te lang duurt. Zij ervaren de lange wachttijd als onmenselijk. Zij zijn van mening dat mensen die een heel leven in Nederland hebben opgebouwd en terug moeten keren naar land van herkomst, ten onrechte moeten wederkeren.

Wij hebben kunnen concluderen dat de jongeren pleiten voor een minder lange wachttijd. In het verlengde hiervan bevelen ze aan om niet diegenen die zich in Nederland voor een periode van 5 jaar of langer bevinden terug te sturen naar land van herkomst, maar een pardon toegekend dienen te krijgen. Volgend weer te geven conclusie betreft het inburgeringsprogramma. De vluchtelingenjongeren denken aan een jaar lang volgen van Nederlandse taallessen waarbij de Nederlandse cultuur en basiskennis omtrent de Nederlandse wet- en regelgeving aan bod moeten komen.

Aan de hand van bovengenoemde conclusie komen wij tot de volgende aanbeveling:

- Het inburgeringsprogramma bevat oriëntatie op de Nederlandse samenleving en bedraagt 600 uren verdeeld over een klein jaar. Aanbevelenswaardig is, hoewel het niet in de competentie van Vluchtelingen Werk is om dit te realiseren, dat het inburgeringsprogramma uitbreidt met een aantal uren, alsook dat de vluchtelingen de kans moeten krijgen om lessen op niveau te volgen. Dus de snelle leerlingen kunnen sneller doorstromen.

Opleiding

Na het verplichte inburgeringsprogramma kunnen vluchtelingen verder studeren. Alle geïnterviewde vluchtelingenjongeren studeerden al in hun eigen land. We hebben kunnen concluderen dat zij hun vooropleiding graag willen afmaken, maar daarvoor niet in staat worden gesteld wegens het feit dat ze de benodigde papieren of diploma's niet bij zich hebben. Een ander probleem kan zijn dat hun diploma niet erkend wordt.

Aanbeveling

- De jongeren kunnen een algemene beroepsoriëntatietest afleggen om zo een inzicht te verkrijgen in hun competenties en de opleiding die bij ze past. De jongeren die hiernaartoe komen met een diploma, waar niet geheel duidelijk is of het al dan niet erkend wordt kan de instantie Nuffic hieromtrent raadplegen. Is het diploma niet erkend, of wordt het wel erkend kunnen ze een opleiding in een soortgelijke dan wel andere richting nastreven.

Werk

Uit het interview hebben we geconcludeerd dat de jongeren vinden dat werken mensen helpt een plek in de samenleving te veroveren. Tevens dat werken het integratieproces vergemakkelijkt en financiële zekerheid biedt. Rijswijkse vluchtelingenjongeren zijn zich ervan bewust dat werk en scholing perspectief biedt op de toekomst. Een goede positie op de arbeidsmarkt is dus voor de vluchtelingenjongeren van groot belang, met name voor de geïnterviewde jongens.

De jongeren geven aan dat hoewel hun opleidingsniveau even hoog is als van de Nederlanders, zij twee keer harder moeten werken om zichzelf te bewijzen. Ze voelen zich elk stuk voor stuk onderschat en geven als volgt aan: “Nederlandse docenten zijn klaar om je een minder gewaardeerde baan als schoenpoetser of schoonmaakster aan te smeren. Alleen al het vluchteling zijn brengt een stempel als ondergewaardeerd met zich mee”. De jongeren brengen dit als één van de redenen naar voren waarom het moeilijk is om een opleiding te volgen en later een baan te kunnen vinden.

Aan de hand van de interviews kunnen we tevens andere redenen concluderen dat de vluchtelingenjongeren het moeilijk vinden om een opleiding te volgen of niet gemakkelijk aan een baan kunnen komen:

- Niet beschikken over voldoende werkervaring, het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal en het hebben van een accent zorgt ervoor dat ze hun droombaan niet kunnen krijgen;
- De lange asielprocedure dwingt de Rijswijkse vluchtelingenjongeren tot jarenlang nietsdoen. Als zij uiteindelijk mogen gaan werken is de afstand tot de arbeidsmarkt al zeer groot. Zo ook zijn ze een aantal jaren verder wanneer hen de mogelijkheid gegeven wordt om een opleiding te volgen. Door de verloren tijd speelt de leeftijd een rol bij het volgen van de gewenste opleiding;
- De jongeren missen een sociaal netwerk van familie, vrienden, burens en kennissen die hen begeleiden en ondersteunen met hun opleiding of hen op informele wijze helpen aan een baan;
- Werkgevers zijn vaak niet bekend met vluchtelingen en weten hun kwaliteiten niet op waarde te schatten.

Aan de hand van bovenstaande conclusies komen we tot de volgende aanbeveling:

Dienst Sociale Zaken, met name de reïntegratiebureaus, kunnen zich richten op de begeleiding van vluchtelingen bij het vinden van werk. Daaraan gekoppeld voorlichting en het leggen van contacten met het bedrijfsleven aan vluchtelingenjongeren. Dienst Sociale Zaken kan het vergemakkelijken en aantrekkelijker maken voor de werkgevers door vluchtelingenjongeren in taalstages te plaatsen. Het gaat dus om positieve activering naar de werkgevers toe.

Activiteiten

Wij hebben geconcludeerd dat de meisjes het als zeer prettig ervaren om een meidengroep te organiseren en bij te wonen waarbij verschillende thematieken aan de orde komen. De meidengroep zal volgens hen zorgen voor sociale contacten en wordt door hen als een vorm van ontspanning gezien.

De jongens hebben hier persoonlijk geen behoefte aan. In tegenstelling tot de meiden willen zij enkel deelnemen aan sportfaciliteiten. Zij hebben geen behoefte aan een discotheek, bioscoop of een praatgroep.

De meisjes willen graag een discotheek in Rijswijk, waarbij 'girlsnight' georganiseerd word. Zo ook een bioscoop zodat ze niet naar de omliggende regio's toe behoeven.

Aanbevelingen

- Gezien een discotheek niet realiseerbaar is, stellen wij voor om in het gebouw van Vluchtelingenwerk een discoavond te organiseren enkel voor de meiden. Mochten er jongeren zijn die voor een gemengde groep kiezen, dan kan Vluchtelingenwerk Rijswijk er tevens voor kiezen om dit te organiseren.
- Bioscoop zal tevens niet realiseerbaar zijn. In plaats hiervan kunnen buurtcentra of het (theater) Schouwburg benaderd worden om filmmiddagen of -avonden te organiseren waarbij bioscoopfilms gedraaid zullen worden.
Wij stellen voor dat Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk een meidenpraatgroep organiseert waarbij de meiden benaderd worden voor ideeën omtrent de inhoud van de praatgroep.

Bijlagen

Bijlage 1: Achtergrond informatie Afghanistan, Irak en Iran

Afghanistan

Algemene informatie

Hoofdstad: Kabul, 1.780.000 inwoners

Inwoneraantal: 25.889.000

Oppervlakte: 652.090 km²

Talen: Perzisch (Dari), Afghaans (Pasjtoe)

Analfabetisme: 65%

Staatsvorm: Overgangsregering

Urbanisatiegraad: 22%

BNP per hoofd: 0 €uro

Religies: Islam 99% (vnl. soennitisch)

Lidmaatschap: VN

Bevolkingsopbouw: Pathanen 43%, Tadzjieken 29%, Hazaren 8%, Oezbeken 9%

Geschiedenis

Een staatsgreep maakte in 1973 een einde aan de monarchie in dit land. In 1978 kwam er een communistisch bewind aan de macht, dat zich kenmerkte door interne onenigheid. Islamitische strijdgroepen (mujaheddin) kwamen in verschillende delen van het land in opstand. Eind 1979 vielen Sovjettroepen het land binnen om te voorkomen dat het communistische bewind ten val zou worden gebracht. De algemene guerrilla-oorlog die hierop losbarstte, deed miljoenen Afghanen hun land ontvluchten naar Pakistan en Iran. In 1986 sloeg de regering een verzoeningsgerichte koers in. Met de Sovjetunie werd een akkoord gesloten over de terugtrekking van de Sovjettroepen; begin 1989 verlieten de laatste het land. Een nieuwe fase in de burgeroorlog brak aan, waarin verschillende mujaheddin-facties niet alleen de regering, maar ook en vooral elkaar bestreden. In 1992 werd Kabul van twee kanten ingenomen door elkaar bevechtende legers onder de Tadzjiekse generaal Masoud en zijn Pasjtun-rivaal Hekmatyar. In het noorden van het land wisten Oezbeekse troepen onder generaal Dostam stand te houden als derde machtsfactor. In 1994 begon een tot dan toe onbekende groep, de extremistisch islamitische Taliban, een succesvolle opmars vanuit Pakistan. In september 1996 slaagde de Taliban erin Kabul in te nemen en zijn macht te consolideren in het zuidelijke deel van het land. Onmiddellijk na de val van Kabul riep de Taliban Afghanistan uit tot 'volledig islamitische staat'. De nieuwe machthebbers voerden met strenge hand een nauw geïnterpreteerde islamitische wet in: niet alleen alcohol, maar ook televisie en alle niet-islamitische muziek werden verboden, en vrouwen werd het recht op werk en (vanaf een leeftijd van 8 jaar) het volgen van onderwijs onttrokken. Om de bevolking in het nieuwe keurslijf te dwingen werd op grote schaal gebruik gemaakt van lijfstraffen als stokslagen, amputatie en steniging. Wat er

overbleef aan oppositie vluchtte naar het noorden van het land, dat nog in handen was van de Oezbeken. Begin 1997 slaagde de Taliban er niettemin in Dostam's machtsbasis Mazar-e Sharif in te nemen. Een nieuwe alliantie van de Oezbeken met sjiitische Hazaren-milities riep de opmars van de Taliban voorlopig een halt toe. Bij de herovering van Mazar-e Sharif werden duizenden Taliban-strijders gedood. De anti-Taliban coalitie hergroepeerde zich als het 'Verenigde Islamitische Front voor de Redding van Afghanistan', dat zich gesteund wist door Iran, India en de voormalige Sovjetrepublieken. Niettemin rukte de Taliban, dat van zijn kant op steun van Pakistan en Saudi-Arabië kon rekenen, in 1998 opnieuw op naar het noorden, dat tot overmaat van ramp tot twee keer toe werd getroffen door een verwoestende aardbeving. Pogingen van de VN om de ergste nood van de verpauperende bevolking te lenigen - vooral de Hazaren dreigden als gevolg van een langdurige blokkade door de Taliban te verhongeren - strandden als gevolg van de voortdurende oorlogshandelingen en het gebrek aan medewerking van de kant van de Taliban. De herovering van Mazar-e Sharif in augustus 1998, waarbij de Taliban werd bijgestaan door tal van buitenlandse vrijwilligers, werd gevolgd door een genadeloze wraakoefening op de Hazaarse bevolking. De bescherming die het Taliban-regime verleende aan de Saudische balling Osama bin Laden, verdacht van onder meer aanslagen op Amerikaanse ambassades in Oost-Afrika, leidde korte tijd later tot een Amerikaans bombardement op een vermeende terroristenbasis. In 1999 mislukten door de VN geïnitieerde vredesbesprekingen in Asjgabat en Tosjkent, en werd de oppositie steeds verder in het nauw gebracht. Een VN-embargo ten spijt, leek het pleit definitief beslecht ten gunste van de Taliban.

Irak

Hoofdstad: Bagdad

Staatshoofd: interim

Regeringsleider: interim

Bevolking: 23,6 miljoen

Religie: islam

Omvang: 438.446 km²

Human Development Index 0.586 (125)

Voertaal: Arabisch

Doodstraf: in zwang

Verdragen: VN-Verdragen

Geschiedenis

In Irak zijn de afgelopen decennia, duizenden mensen 'verdwenen', mishandeld, gemarteld en vermoord door militairen, veiligheidstroepen, politie en gevangenenbewaarders, alsmede buitengerechtelijke (massa-executies) zijn gemeengoed. Sjiitische moslims (in het zuiden), Koerden (in het noorden) en niet-Arabische minderheden in het algemeen, staan bloot aan

vervolg en gedwongen verhuizingen. Al deze mensenrechtenschendingen vallen onder de noemer 'overheidsbeleid', een systematische terreur om - al dan niet vermeende - dissidente geluiden in de kiem te smoren.

Straffeloosheid is volledig. De regering probeert daarnaast de sociaal-economische gevolgen van het VN-embargo zoveel af te wentelen op de bevolking. Vooral kinderen zijn hiervan het slachtoffer.

De Republiek Irak werd in 1958 uitgeroepen. Na een aantal mislukte staatsgrepen maakte in 1968 de Ba'ath Partij zich definitief meester van de macht. Saddam Hoessein werd in 1979 president van het land. Hij benoemde op alle sleutelposities familieleden, en verdeelde de macht exclusief over soennitische moslims, die in Irak een religieuze minderheid vormen. Onder Saddams leiding groeide Irak uit tot een staat die zich op enorme schaal schuldig maakt aan schendingen van de mensenrechten.

De mensenrechten worden in Irak op zeer grote schaal geschonden. Talloze mensen 'verdwijnen' of worden voor lange tijd zonder aanklacht of proces opgesloten. De doodstraf wordt op grote schaal opgelegd, processen zijn geheim en zeer oneerlijk, politieke tegenstanders worden systematisch gemarteld. Verantwoordelijk daarvoor zijn Irakese militairen, veiligheidsdiensten en geheime diensten. Slachtoffers zijn met name mensen die worden verdacht van politieke oppositie, onder wie (gepensioneerde) leger- en veiligheidsofficieren die ervan worden verdacht tegen de regering samen te spannen, familieleden van in het buitenland verblijvende opposanten van de regering, en leden van etnische en religieuze groeperingen gediscrimineerd worden, met name Koerden en sjiiitische moslims

In 1980 begon Irak een oorlog met buurland Iran (de 'eerste Golfoorlog'). Irak aasde op een betere verbinding met de Perzische Golf en dacht toe te kunnen slaan in de chaotische periode na de val van de sjah. Bovendien wilde Saddam op die manier voorkomen dat de Iraanse fundamentalistisch-sjiitische revolutie naar Irak zou overslaan. De oorlog, waarin Irak werd gesteund door verscheidene westerse landen, kostte zeer veel levens aan beide kanten - schattingen reiken tot meer dan anderhalf miljoen. Pas in 1988 kwam het tot een staakt-het-vuren.

De Irakese invasie in Koeweit in augustus 1990 leidde tot de 'tweede Golfoorlog', toen een internationale strijdmacht onder leiding van de Verenigde Staten Irak in januari 1991 dwong tot een terugtrekking.

Na de Iraakse inval in Koeweit legden de Verenigde Naties Irak economische sancties op. Na het einde van de tweede Golfoorlog kwam daar de verplichting bij zich te onderwerpen aan controle door VN-wapeninspecteurs. De sancties hebben, in combinatie met het onrechtvaardige en repressieve beleid van Saddam Hoessein, in de loop der jaren tot een humanitaire crisis geleid. De economische infrastructuur is verwoest, corruptie, werkloosheid en ondervoeding zijn wijdverbreid en de sterftcijfers zijn zeer hoog, met name onder kinderen. In 1996 werd het 'olie-voor-voedsel'-programma ingesteld,

dat Irak toestond olie te exporteren in ruil voor voedsel en humanitaire hulp. De inkomsten zouden ten goede moeten komen aan de Iraakse bevolking, en specifiek aan de Koerden in het noorden en de sjiïten in het zuiden. Hier is weinig van terechtgekomen; het programma is met name ten goede gekomen aan de soennitische bevolking. De internationale consensus over de wenselijkheid van de economische sancties tegen Irak is de laatste jaren steeds verder afgebrokkeld.

Aan de werkzaamheden van de VN-wapeninspectiecommissie UNSCOM, ingesteld in 1991, kwam in 1998 een einde nadat het onderzoek jarenlang door Irak was gefrustreerd. Irak weigerde de inspecteurs toegang te verlenen tot gevoelige locaties en maakte bezwaar tegen de samenstelling van de commissie. Vermeende Irakese militaire activiteit binnen de vliegvluch zones en wapenproductie hebben in de afgelopen tien jaar enkele keren geleid tot Britse en Amerikaanse bombardementen, waarbij honderden burgers om het leven kwamen of gewond raakten.

Na de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001, voerden de VS de druk op Irak op. In zijn eerste jaarlijkse 'State of the Union'-toespraak na de aanslagen noemde de Amerikaanse president Bush Irak als een van de landen die deel uitmaken van de 'As van het Kwaad', die met hun massavernietigingswapens de Verenigde Staten bedreigen. In het verlengde van de 'oorlog tegen terrorisme' zouden de VS offensief optreden tegen Irak, desnoods buiten de Verenigde Naties om, met als doel het ten val brengen van het regime van Saddam Hoessein. De VS kregen de Britse regering van Tony Blair als bondgenoot. In november 2002, na sterke druk van andere Arabische landen en onder oorlogsdreiging van de VS, liet Irak weer VN-wapeninspecteurs toe, dit keer van een nieuwe commissie: UNMOVIC. De VS benadrukten dat iedere weigering om mee te werken aan de inspecties zou leiden tot Amerikaans militair ingrijpen.

Amnesty International heeft de VN en de Amerikaanse regering meerdere keren op het hart gedrukt pas in allerlaatste instantie toevlucht te nemen tot geweld. In de eerste plaats is het risico op burgerslachtoffers groot. Tijdens de Golfoorlog van 1991 is gebleken dat garanties van de geallieerden dat alleen militair-strategische doelen zouden worden getroffen niet konden worden nageleefd. Er zijn toen ten minste honderden burgerslachtoffers gevallen. Militair ingrijpen zal vrijwel onvermijdelijk een ernstige humanitaire en vluchtelingen crisis tot gevolg hebben. Er zullen hoogstwaarschijnlijk vluchtelingenstromen naar Turkije, Iran, Syrië en Jordanië op gang komen, terwijl de kans dat deze landen hun grenzen zullen sluiten voor Irakese vluchtelingen zeer groot is.

Amnesty bekritiseerde daarnaast het selectieve en opportunistische gebruik, door de regeringen van de VS en het Verenigd Koninkrijk, van documenten van Amnesty International om militaire actie te rechtvaardigen.

Vanaf het moment dat de VS plannen begonnen te maken voor een eventuele oorlog tegen Irak, begonnen ze tevens de banden met de Irakese oppositie te versterken. Die oppositie is echter sterk verdeeld. De enige oppositiepartijen die binnenlandse steun hebben onder de bevolking zijn de Koerdische partijen PUK en KDP in het noorden, die echter op gespannen voet leven (zie onder), en twee sjiitische moslimgroepen in het zuiden: de in Iran gevestigde Hoge Raad voor de Islamitische Revolutie in Irak en de al-Da'wa: de Oproep tot de Islam Partij. Het Iraaks Nationaal Congres (INC), een overkoepelende organisatie van oppositiegroeperingen die in 1992 is opgericht en die (financieel) gesteund wordt door de VS en het Verenigd Koninkrijk, is zwak en verdeeld. De leider van het INC, Ahmad Shalabi, is omstreden; hij wordt door andere Irakese oppositiefiguren beschuldigd van een dictatoriale stijl van leidinggeven en van corruptie. Op aandringen van de VS hebben de verschillende oppositiegroeperingen, waaronder de Koerdische en sjiitische, toenadering gezocht en het voornemen uitgesproken nauwer samen te werken.

De Koerden in Irak hebben een lange geschiedenis van onderdrukking. Zo werden ze na de oorlog tussen Iran en Irak het slachtoffer van een ongekende repressie, waarbij onder meer chemische wapens zijn ingezet.

Na de Golfoorlog van 1991 braken er binnenlandse onlusten uit. De sjiiten kwamen in opstand in het zuiden, en de Koerden in het noorden. De opstanden werden hardhandig onderdrukt, gevolgd door een campagne van hevige repressie die meer dan een miljoen Koerden dwong te vluchten naar Turkije en Iran. De Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk reageerden door boven de 36ste en beneden de 33ste breedtegraad vliegvlrije zones in te stellen. Sinds de terugtrekking, in oktober 1991, van Irakese troepen uit delen van de noordelijke provincies, is dit gebied feitelijk onder controle van twee rivaliserende Koerdische partijen: de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) en de Koerdische Democratische Partij (KDP). Momenteel leven er 3,6 miljoen mensen in dit gebied. De meeste zijn Koerden; onder hen zijn ook veel van de naar schatting bijna een miljoen niet-Arabische ontheemden in Irak (onder wie ook Turkmenen en Assyriërs) die als gevolg van het 'arabiseringprogramma' vanaf 1997 uit hun huizen zijn verdreven.

Halverwege de jaren negentig raakten de PUK en de KDP verwickeld in een burgeroorlog, waarbij de KDP steun kreeg van Irakese regeringstroepen. Vanaf 1998 is er een vredesakkoord van kracht, maar beide kanten blijven zich schuldig maken aan schendingen van mensenrechten, waaronder politieke arrestaties, marteling en buitengerechtelijke executies. Ook zijn er diverse gewapende oppositiegroeperingen actief in Iraaks Koerdistan. De belangrijkste daarvan, Jund al-Islam (Soldaten van Islam), vecht sinds september 2001 met de PUK in de bergen bij de grens met Iran en is verantwoordelijk voor bombardementen, ontvoeringen en buitengerechtelijke executies.

De repressie in Irak is groot. Oppositie tegen de Ba'ath Partij wordt niet geduld. Lid zijn van, of sympathiseren met, andere politieke partijen kan leiden tot gevangenschap of de doodstraf. Hoewel betrouwbare gegevens ontbreken, is het zeker dat jaarlijks talloze mensen worden gearresteerd wegens antiregeringsgezinde activiteiten, of simpelweg omdat ze familie zijn van mensen die door de autoriteiten worden gezocht. Onder hen zijn vele gewetensgevangenen. Naar schatting enkele tienduizenden gewetensgevangenen zitten vast, soms al jarenlang. Ze krijgen geen proces of zelfs maar te horen hoe de aanklacht tegen hen luidt. Politieke gevangenen worden vaak incommunicado vastgehouden, waardoor informatie over hun lot zeer moeilijk te verkrijgen is. Alle politieke gevangenen worden stelselmatig gemarteld.

Marteling wordt gebruikt om zowel informatie of bekentenissen los te krijgen, als bij wijze van straf. Gedetineerden worden maanden- of zelfs jarenlang incommunicado vastgehouden, zonder toegang tot een advocaat of familie.

Politieke gevangenen worden direct na hun arrestatie gemarteld, doorgaans op het hoofdkwartier van de geheime dienst in Bagdad of een van de bijkantoren elders in het land, of op politiebureaus en detentiecentra. Familieleden van oppositieleiders die in het buitenland verblijven, worden gemarteld of mishandeld om hun verwanten in het buitenland te dwingen hun activiteiten te staken.

Veelgebruikte methoden van fysieke marteling zijn het toedienen van elektrische schokken, het uittrekken van vingernagels, gedurende lange periodes ophangen aan de ledematen, *falaqa* (slaag op de voetzolen), uitdrukken van brandende sigaretten en het doorboren van de hand met een elektrische boor. Vormen van psychologische marteling zijn schijnexecuties, langdurige eenzame opsluiting, en het dreigen een vrouwelijk familielid van de gevangene (met name zijn vrouw of moeder) op te pakken en te verkrachten. De omvang en ernst van marteling in Irak zijn vrijwel zeker het gevolg van het feit dat het gebruik van marteling op het hoogste niveau wordt goedgekeurd. Marteling is onder de Iraakse wet officieel verboden, maar er is geen enkel geval bekend van vervolging van daders van marteling.

De Revolutionaire Commandoraad, het hoogste bestuursorgaan van Irak, voerde in 1994 per decreet voor zeker dertig misdrijven lijfstraffen in, die worden uitgevoerd door medisch personeel in algemene ziekenhuizen. Het betreft onder meer het amputeren van de rechterhand wegens een eerste delict en van de linkervoet voor een tweede delict, of het afsnijden van beide oren. Daarnaast worden mensen gebrandmerkt op hun voorhoofd. Misdrijven waarop deze straffen staan zijn onder meer diefstal, verboden handel in goederen die op de bon zijn en desertie uit militaire dienst. De Iraakse regering verklaarde dat de invoering van lijfstraffen een antwoord was op de groeiende misdaad als gevolg van de economische sancties. Medio 2000 zou amputatie van de tong door de autoriteiten zijn goedgekeurd als nieuwe straf

voor laster of beledigende opmerkingen over de president of zijn familie. De laatste jaren zijn er weinig berichten van lijfstraffen; onduidelijk is of de praktijken ook daadwerkelijk tot het verleden behoren.

Sinds het begin van de jaren tachtig zijn in Irak honderdduizenden mensen 'verdwenen'. Hun lot is altijd onopgehelderd gebleven. Slachtoffers waren politieke opposenten en hun familie en etnische en religieuze minderheden. Jaarlijks komen er ten minste honderden gevallen van 'verdwijning' bij. In 1988 'verdwenen' in een periode van drie tot vier maanden meer dan honderdduizend Koerdische burgers tijdens 'Operatie Anfal', waarbij stelselmatig dorpen en steden in Iraaks Koerdistan werden verwoest (in totaal ongeveer vierduizend), zogenaamd om de bewoners onder te brengen in gebieden waar de leefomstandigheden beter waren. Het leger en veiligheidspersoneel hadden de opdracht gekregen om iedereen die probeerde naar zijn of haar huis terug te keren, dood te schieten. Na de Golfoorlog van 1991, en na de opstand in maart 1991 van sjiiitische moslims in het zuiden en Koerden in het noorden, 'verdwenen' zo'n honderd sjiiitische geestelijken en studenten. Tijdens de terugtrekking van het Iraakse leger uit Koeweit, werden zo'n zeshonderd Koeweiti en andere buitenlanders gearresteerd en meegenomen naar Irak. Sindsdien is er niets meer van hen vernomen.

In augustus 1996, toen Iraakse troepen en troepen van de Koerdische Democratische Partij (KDP) de noordelijke stad Arbil binnentrokken, zijn honderden mensen die ervan werden verdacht lid te zijn van Iraakse oppositiegroeperingen samen met hun familieleden 'verdwenen'.

De doodstraf en buitengerechtelijke executies

Voor een groot scala aan misdrijven kan in Irak de doodstraf worden opgelegd. De doodstraf wordt opgelegd voor veel politieke misdrijven, zoals 'lidmaatschap van een organisatie met als doel omverwerping van de regering' en 'samenzwering tegen de staat', aanklachten die zeer ruim worden geïnterpreteerd en vaak tegen gewetensgevangenen worden gebruikt. Daarnaast wordt de doodstraf opgelegd voor zaken als prostitutie en homoseksualiteit, hoewel ook deze aanklachten tegen politieke tegenstanders worden gebruikt. Terechtstellingen worden in Irak met groot stilzwijgen omringd, maar het is vrijwel zeker dat ter dood veroordeelden zelden of nooit een eerlijk proces krijgen. In sommige gevallen worden terechtgestelden begraven in massagraven. Vrouwen die van prostitutie worden beschuldigd worden zonder enige vorm van proces onthoofd. Volgens gegevens van de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch zouden de Iraakse autoriteiten eind jaren negentig een grote 'schoonmaakoperatie' hebben gehouden in diverse gevangenissen, waarbij onder meer vele politieke gevangenen zouden zijn gedood. Zo zouden op één dag, 27 april 1998, tweeduizend gevangenen zijn omgebracht.

De doodstraf werd ook in 2002 op grote schaal toegepast. Talloze mensen, onder wie mogelijke gewetensgevangenen, werden geëxecuteerd. Onder de

slachtoffers bevonden zich vermeende leden of aanhangers van politieke en religieuze oppositiegroeperingen, en legerofficieren die ervan verdacht werden banden te onderhouden met de oppositie in het buitenland. In veel gevallen was het onmogelijk na te gaan of de executies gerechtelijk of buitengerechtelijk waren, vanwege de geheimhouding waarmee ze omgeven waren.

Algehele amnestie

In oktober vaardigde de Revolutionaire Commandoraad, het hoogste wetgevende orgaan in het land, het door president Saddam Hussein ondertekende decreet nr. 25 uit, waarin opdracht werd gegeven alle gevangenen vrij te laten. De amnestie had betrekking op “gevangenen, gedetineerden en voortvluchtigen die om politieke redenen en alle andere gangbare redenen gevangen waren gezet, onder wie ter dood veroordeelden... binnen of buiten Irak”. De amnestie gold echter niet voor Arabieren die veroordeeld waren wegens of beschuldigd werden van spionage voor Israël en de VS. De namen van mensen die in aanmerking kwamen voor de amnestie werden niet bekendgemaakt door de autoriteiten, en de meeste vrijgelaten personen waren naar verluidt aangeklaagd wegens vergrijpen als drugssmokkel, wapenbezit, samenwerking met Iran, corruptie en omkoping. De vrijlatingen werden in november aan voorwaarden gekoppeld toen een decreet werd uitgevaardigd waarin stond dat de vrijgelaten personen geen pardon zouden krijgen als ze nieuwe vergrijpen zouden begaan.

Honderden Irakezen die in het buitenland woonden, onder wie oppositionele activisten, zouden naar Irak zijn teruggekeerd na de amnestie. Er bleef onduidelijkheid over het lot van tienduizenden mensen die in de jaren tachtig en in 1991 “verdwenen”, onder wie talloze buitenlanders.

Niet-Arabieren in de regio Kirkuk, voornamelijk Koerden maar ook Turkmene en Assyriërs, werden nog altijd uitgezet naar Iraaks Koerdistan. Enkele van hen zijn uitgezet naar het zuiden van Irak. Duizenden zijn in de afgelopen jaren gedeporteerd vanwege hun etnische afkomst, de strategische ligging van Kirkuk en de oliebronnen aldaar. De autoriteiten riepen Arabieren uit het midden en zuiden van het land op om naar Kirkuk te trekken.

Familieleden van in ballingschap levende Iraakse oppositiefiguren werden door de veiligheidsdiensten gedwongen hun verwanten in het buitenland op de Iraakse satelliettelevisie in een kwaad daglicht te stellen. Doel hiervan was kennelijk om activisten uit de oppositie het zwijgen op te leggen.

In de twee provincies in Noord-Irak kondigden de Koerdische Democratische Partij (KDP) en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) in september het begin van een eenwordingsproces aan en kwamen overeen de implementatie van het in 1998 in Washington (VS) getekende vredesakkoord voort te zetten. De leiders van de twee partijen voerden meerdere gesprekken. In het kader van normalisatie van de betrekkingen werd besloten tot heropening van de kantoren van elke partij in de gebieden die in handen waren van de ander,

teruggave van bezittingen die in beslag waren genomen tijdens gevechten in het midden van de jaren negentig, het gedeeltelijk opheffen van uitreisbeperkingen, en de vrijlating van gedetineerden die nog altijd vastzaten sinds de burgeroorlog (1993-97). In oktober kwam het Koerdische regionale parlement voor de eerste keer in zes jaar bijeen, en in november maakte het bekend een commissie te hebben ingesteld om in juli 2003 te houden parlementsverkiezingen voor te bereiden.

Sporadische gevechten tussen de veiligheidsdiensten van de PUK en leden van de gewapende islamistische groepering *Ansar al-Islam* duurden voort. *Ansar al-Islam*, een samengaan tussen twee gewapende groeperingen - *Jund al-Islam* en een splintergroepering uit de Islamitische Eenheidsbeweging - zou verantwoordelijk zijn voor een aantal bomaanslagen tegen regeringsfunctionarissen en gebouwen van de PUK.

In augustus voerden de PUK en KDP-autoriteiten wetgeving in die op "eremoorden" maximaal de doodstraf stelde.

Iran

Islamitische Republiek

Leider van de Islamitische Republiek Iran: Sayed 'Ali Khamenei

President: Sayed Mohammad Khatami

Hoofdstad: Teheran

Bevolking: 71,4 miljoen

Officiële taal: Farsi

Doodstraf: wordt gehandhaafd

Na afgerekend te hebben met het dictatoriale regime van de Sjah, schroomden de volgelingen van Ayatollah Khomeini niet om diens repressieve praktijken over te nemen, maar nu in naam van de 'Islamitische Revolutie'. De mensenrechtensituatie in Iran blijft uitermate zorgwekkend: systematische mishandeling en marteling door politie en gevangenenbewaarders, buitengerechterlijke executies, wettelijke willekeur, vervolging van dissidenten en religieuze minderheden, beperking van de vrijheid van meningsuiting. Vrouwen hebben het extra moeilijk, zowel wettelijke als sociaal. De hervormingen van de afgelopen tijd, inclusief het aantreden van een gematigde president, hebben daaraan nog niets kunnen veranderen. Iran kent sinds enige tijd ook een Afghaans vluchtelingenprobleem.

Grote aantallen politieke gevangenen, onder wie gewetensgevangenen, werden gearresteerd. Anderen werden nog steeds zonder proces vastgehouden of zaten gevangenisstraffen uit die opgelegd waren na oneerlijke processen. Sommigen kregen geen toegang tot advocaten of familieleden. De rechterlijke macht bleef de vrijheid van meningsuiting en vereniging aan banden leggen, en talloze studenten, journalisten en intellectuelen werden gedetineerd. Ten minste 129 mensen, onder wie langgestrafte politieke gevangenen, werden terechtgesteld, veelal in het openbaar en sommigen door steniging; 285 personen werden gezeseld, veelal in het openbaar.

Geschiedenis

Meer dan twintig jaar na de islamitische revolutie wordt het leven in Iran gedomineerd door een machtsstrijd tussen conservatieve *hardliners*, die nog steeds op vele niveaus de feitelijke macht in handen hebben, en gematigden die - binnen het bestaande systeem - aan meer individuele vrijheid werken. De laatsten worden daarbij gesteund door een steeds mondiger wordende burgerij, onder wie een actieve studentenbeweging, liberale delen van de media en intellectuelen. Opmerkelijk genoeg lijken de hervormingsgezinden relatief veel ruimte te krijgen, althans zolang ze de kern van de conservatieve macht niet raken. Deze vorm van 'tolerantie' bedekt de werkelijke situatie; het systeem blijft repressief.

De conservatieven - met geestelijk leider Khamenei aan het hoofd - toetsen binnen een speciale commissie de wetten die het parlement maakt aan de shari'a (de islamitische wetgeving) en hebben een vetorecht over parlementaire wetgeving. De feitelijke macht in Iran berust bij de geestelijk leider. Hij staat niet alleen aan het hoofd van deze commissie, maar ook aan het hoofd van onder meer de inlichtingendienst, het leger en het ministerie van Buitenlandse Zaken.

In juli 1999 hielden studenten een vreedzame demonstratie tegen de sluiting van het dagblad *Salam*, dat de hervormingen steunt. De studenten werden aangevallen door gewapende leden van een studentengroepering die zich verzet tegen de politieke ontwikkelingen. Veiligheidstroepen waren bij het treffen aanwezig, maar grepen niet in. Later werden de verblijfplaatsen van de studenten bestormd, waarbij één student om het leven kwam. In de daaropvolgende dagen werd er weer gedemonstreerd, waarbij het er steeds grimmiger aan toe ging. Honderden studenten werden zonder aanklacht of proces vastgezet.

De strijd tussen de conservatieven en hervormingsgezinden lijkt zich begin 2002 te verharderen. Nadat studenten werden aangepakt, kranten en tijdschriften werden verboden en journalisten, schrijvers, kunstenaars en hoogleraren die voor hervormingen pleitten werden opgepakt, zijn nu ook parlementariërs doelwit van vervolging. Parlementariërs die kritiek durven te uiten op het Iraanse systeem, worden - ondanks hun formele onschendbaarheid - vervolgd. Hiermee lijkt een nieuwe fase in de strijd tussen conservatieven en hervormers te zijn angebroken. Ten minste dertig parlementariërs werden gearresteerd en veroordeeld op beschuldiging van smaad, laster en het verspreiden van valse informatie. Eén parlamentslid zat eind 2001 nog vast.

Op 8 juni 2001 vonden presidentsverkiezingen plaats die met een grote meerderheid gewonnen werden door Khatami, de zittende president. De parlamentsverkiezingen van het jaar daarvoor, die werden gewonnen door hervormingsgezinden, stonden in het teken van meer vrijheid van meningsuiting en vereniging. Aan de vooravond van de presidentsverkiezingen werden echter de bureaus van meer dan veertig

kranten en tijdschriften gesloten. Uitgevers en journalisten werden gearresteerd en na oneerlijke processen veroordeeld; de meesten kregen een verbod op het uitoefenen van hun beroep.

Het parlement en president Khatami streven sociale en politieke hervormingen na en weten zich daarbij, gezien de verkiezingsoverwinningen, door de Iraanse bevolking gesteund. Ondanks deze brede steun bleken het hervormingsgezinde parlement en de president de afgelopen vier jaar niet in staat wezenlijke veranderingen door te voeren. Door de macht van de geestelijkheid kunnen de president en het parlement niet onafhankelijk en zelfstandig opereren en is de parlementaire democratie in feite vleugellam.

De Iraanse grondwet bevat veel bepalingen die de vrijheid van meningsuiting garanderen. Zo bepaalt artikel 23 van de grondwet dat 'onderzoek naar iemands overtuiging is verboden' en dat 'niemand lastiggevallen of ondervraagd mag worden alleen vanwege het erop na houden van een overtuiging'. Bovendien bepaalt artikel 24 van de grondwet de vrijheid om je te uiten in de pers en in publicaties. Iran is partij bij verschillende verdragen waarin deze en andere rechten zijn vastgelegd. In de praktijk blijken de grondwettelijk vastgelegde rechten en de verplichtingen die de internationale verdragen opleggen echter geen garantie op naleving daarvan.

Er is een vage, onduidelijke scheidslijn tussen wat kranten wel en wat ze niet mogen schrijven; slechts een enkele krant waagt het zich kritisch uit te laten. De ene keer wordt dit toegelaten, een andere keer worden de critici gearresteerd en krijgt de krant een verschijningsverbod. Deze willekeur leidt tot onzekerheid over de vrijheid van meningsuiting en heeft tot gevolg dat veel kranten aan zelfcensuur doen.

Nog steeds krijgen bladen regelmatig een verschijningsverbod opgelegd. Van de meer dan vijftig bladen die de afgelopen jaren niet mochten verschijnen, hebben er slechts twee toestemming gekregen om weer uit te komen. Het Hooggerechtshof van de Islamitische Revolutie heeft eind 2001 aangekondigd dat de staat gedurende twee jaar alle internetproviders zal controleren.

Voorstellen om de perswet te hervormen werden niet aangenomen door een veto van geestelijk leider Khamenei.

De vrijheid van meningsuiting en van vereniging wordt beknot door wettelijke beperkingen en door ongerechtigheden in het justitieel apparaat. Bepalingen in de Iraanse wet, zoals in het Wetboek van Strafrecht, gaan voorbij aan hetgeen is vastgelegd in de grondwet en internationale mensenrechtenverdragen waarbij Iran partij is. Hierdoor wordt een eerlijke rechtsgang ondermijnd.

De onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechtspraak is in de grondwet vastgelegd, maar blijkt in de praktijk twijfelachtig. De functies van onderzoeker, aanklager en rechter zijn niet gescheiden, wat de onpartijdigheid van de rechter aantast. Bovendien wordt de rechtsgang verzwakt doordat de speciale gerechtshoven verantwoording afleggen aan de

geestelijk leider. De shari'a-wetgeving legitimeert zo strafrechtpraktijken die in strijd zijn met internationale normen.

In de grondwet is eveneens vastgelegd wanneer een rechter ontslagen kan worden. Dit kan alleen via een rechtszaak en wanneer de schuld van de rechter is bewezen. De rechter die het vonnis van Akbar Ganji van zes jaar naar zes maanden terugbracht, werd naar verluidt ontslagen omdat er twijfel bestond over zijn uitspraak, hoewel dit geen reden is voor ontslag. Wanneer dergelijke willekeurige ontslagen kunnen plaatsvinden als een uitspraak het hoofd van de rechterlijke macht onwelgevallig is, kan van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechtspraak geen sprake zijn.

De onafhankelijkheid van advocaten is van groot belang bij de bescherming van de mensenrechten binnen de rechtspraak. Wettelijke bepalingen dwarsbomen echter de toegang tot de advocatuur. De wet op de vereisten om een licentie als advocaat te verkrijgen sluit onder meer kandidaten uit op grond van hun overtuiging. In artikel 2 van deze wet staat dat advocaten moeten 'geloven in en toegewijd zijn aan de sjiiitische islam' en dat zij 'geen lid zijn of steun geven aan onwettige groeperingen die oppositie voeren tegen de Islamitische Republiek Iran'. Deze bepalingen zijn strijdig met wat de grondwet bepaalt, namelijk dat 'het onderzoek naar iemands overtuiging is verboden' en dat 'niemand lastiggevallen of ondervraagd mag worden alleen vanwege het erop na houden van een overtuiging'. De beperkingen die de wet op het verkrijgen van een licentie als advocaat oplegt, geven de rechterlijke macht en 'competente autoriteiten' – waartoe waarschijnlijk het ministerie van Informatie gerekend mag worden – controle over wie advocaat wordt. Hierdoor wordt de onafhankelijkheid van advocaten aangetast.

Vrijheid van vereniging op basis van gedeelde politieke belangen en de vrijheid om een mening te uiten zijn in Iran beperkt; het risico op arrestatie is groot. In maart en april 2001 werden ten minste zestig academici, journalisten en intellectuelen gearresteerd vanwege hun banden met de Nationale Vrijheidspartij (Milli Mazhabi) en de Iraanse Vrijheidsbeweging (Nehzat-e Azadi-ye Iran). Sommigen werden na enkele dagen vrijgelaten, voor anderen volgde vrijlating tussen mei en oktober. Een onbekend aantal zit nog vast. Zeker 26 gevangenen werden beschuldigd van 'dadens tegen de nationale veiligheid' en 'pogingen om de staat omver te werpen'. Veel van de gearresteerden werd de toegang tot familieleden en advocaten ontzegd. Voor zover kan worden nagegaan werden deze mensen gevangengenomen vanwege het uiten van hun overtuiging. Amnesty International beschouwt hen daarom als gewetensgevangenen.

Marteling en de doodstraf

Gedetineerden in Iran worden mishandeld en gemarteld, bijvoorbeeld om bekentenissen af te dwingen. Herhaalde afranselingen, geseling van de voetzolen met staalkabels en het ondersteboven ophangen aan het plafond zijn enkele toegepaste martelmethodes. Ook vinden psychologische martelingen plaats, zoals het dreigen iemand te zullen doden. Vergrijpen als

diefstal en 'verderfelijk dansen' kunnen worden bestraft met geselingen en zelfs met amputatie van een hand. In 2001 werden zeker 285 mensen gezeseld, vaak in het openbaar.

Iran kent de doodstraf. De doodstraf wordt stelselmatig opgelegd in verband met aanklachten wegens moord, drugshandel en gewapende roof. Ook overspel kan bestraft worden met de doodstraf. Executie vindt onder meer plaats door steniging, soms voorafgegaan door geseling in de vorm van zweepslagen. Amnesty International noteerde in 1999 165 terechtstellingen, in 2000 ten minste 75 en in 2001 werden ten minste 139 terechtstellingen gemeld. Het werkelijke aantal ligt vermoedelijk aanzienlijk hoger. In de zomer van 2001 heeft de geestelijkheid in Iran opgeroepen de wetten strenger na te leven en lijfstraffen en doodstraffen vaker uit te voeren.

Bijlage 2: Tijdsplanning

Activiteiten	Datum van uitvoering
<i>Internet bestudering:</i> www.vluchtweb.nl www.justitie.nl www.cbs.nl www.amnesty.nl afghanistan.pagina.nl irak.pagina.nl iran.pagina.nl	<i>Afgerond op:</i> Dinsdag 13 januari
<i>Video's bekijken:</i> • "Heikel: verhaal van een Afghaanse vluchteling". • "Kick: drama over gezinsproblemen bij vluchtelingen". • "Brood op de plank": vrijwilliger van Vluchtelingenwerk aan het woord. • "Zelfmoord van een asielzoeker. • "Vluchtelingen jongeren aan het woord".	<i>Afgerond op:</i> Maandag 19 januari Maandag 26 januari
<i>Literatuur bestudering:</i> • Vluchtelingen in getallen. • Jaarverslag 2002 Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk. • Ga met de wind, zeggende schaduwen.	<i>Afgerond in:</i> Week 6
<i>Uitvoering onderzoek:</i> • Het maken van de sociale kaart • Uitwerking interviews • Interviews met de maatschappelijke begeleiders • Interviews met de jongerenwerkers • Uitwerking van de interviews • De probleemstellingen opstellen voor de jongeren	9 februari 18 februari 1 maart 2 maart 30 maart 22 maart

• Groepsbijeenkomst met de meisjes • Groepsbijeenkomst met de jongens • Uitwerking van de bijeenkomsten • Uitwerking van het concept	20 april 26 april week 19 en week 20
• Inleveren product	Week 21

Afspraken met opdrachtgever:

- 29 oktober 2003
- 6 februari 2004
- 16 februari 2004
- 22 maart 2004
- 31 maart 2004
- 20 april 2004
- 4 mei 2004
- 13 mei 2004
- 18 mei 2004

Bijlage 3 Uitgebreide versie van de bijeenkomst van de meisjes

In beginselen hadden we de bijeenkomst georganiseerd met de gedachte dat de vluchtelingenjongeren niet bereid zouden kunnen zijn om hun relaas met verdriet aan ons te vertellen. De vraag bleef echter of we informatie uit ze zouden moeten trekken om ons onderzoek enigszins te laten slagen, het gaat immers om de behoefte van deze jongeren. De jongeren gaven zelf aan dat mensen ze als laag beschouwen omdat ze een vluchteling zijn. Ik moet eerlijk bekennen (Charrel) dat bij mij ook het gevoel leefde. Ik geloof dat die gedachte gevormd is naar aanleiding van de informatie dat de media verstrekt. Naar mijn weten werd er nooit positief over vluchtelingen gesproken, het ging maar om inburgeren (voor diegene die een status hebben gekregen) of het strenge beleid dat ervoor moet zorgen dat velen terugkeren naar land van herkomst. Het mens zijn en het mee moeten maken van vreselijke zaken, dan wel erbarmelijke gebeurtenissen tezamen met de gevoelens van de vluchtelingen, werd zelden door de media ten gehore gebracht. Tevens vroegen we ons af of betreffende jongeren überhaupt de Nederlandse taal goed beheersen.

Tijdens de bijeenkomst hebben deze vluchtelingenjongeren bewezen pientere en zelfverzekerde vrouwen te zijn, in tegenstelling tot de gedachte (stil of verlegen) waar wij vanuit gingen. Ze hadden een duidelijke mening en zijn de dames dat, hoewel een heel moeilijke verleden achter de rug te hebben, nog hard vechten voor hun welzijn en status (letterlijk en figuurlijk) in de Nederlandse samenleving.

Ons viel op dat deze jonge vrouwen hun verleden een plaats hebben weten te geven en vastberaden zijn door te gaan met hun leven. Het enige verdriet dat ze met elkaar delen, is wanneer moeder ziek blijkt te zijn. Voor allen geldt hun moeder als hun leven en doen ze er ook van alles aan om haar te helpen en steunen. Verder bemerkten allen dat ze nooit op een gelijk niveau zullen zijn als de Nederlanders en in het verlengde daarvan twee keer harder zullen moeten werken om de positie die ze willen bereiken te bewerkstelligen, dat bij de jonge vrouwen veel frustratie en woede opwekt. Een ander punt dat ten ore is gebracht, betreft de oudere familieleden die veelal te kampen hebben met hartproblemen. Stress blijkt namelijk een aandachtspunt te zijn die bij vele ouderen een rol spelen op weg naar lichamelijke ziektes. Of de stress een gevolg is van het moeten leven met een cultuur die niet de normen en waarden deelt van het gezin zelf, blijft echter nog een vraag. De kinderen hebben zich in ieder geval voldoende kunnen integreren in de Nederlandse samenleving en volgen een 'hoogwaardige' opleiding.

Clïënt N.

Een meid van 24 jaar, afkomstig uit Afghanistan. Hedendaags volgt ze de opleiding International Business op MBO niveau.

N. is in het jaar 1996 naar Nederland toe gevlucht, samen met moeder, zus en broertje. De ervaringen die zij heeft opgedaan omtrent de asielprocedure is te

omschrijven als zeer teleurstellend en brengt schaamtegevoelens bij haar teweeg. Ze is van mening dat Nederland niet het land is, waarbij zo velen met de gedachten rondgaan, dat een mooi leven zal bieden.

De asielpcedure op zich al brengt frustraties met zich mee wegens het al te vaak verhaal moeten geven over de gebeurtenissen in land van herkomst, waarbij men vaak de vraag stelt of de waarheid gesproken wordt. Waar helaas elk asielzoeker mee te verduren heeft en dus ook N. is het feit dat de asielpcedure een lange tijd in beslag neemt en lang moet wachten op het antwoord of ze gewaarborgd wordt van een verblijfsvergunning of niet.

Het asielzoekerscentrum is geen prettige plek om te wonen, gezien de erbarmelijke leefomstandigheden; kleine kamer waarin vele familieleden of mensen van verschillende nationaliteiten hun verblijf houden, geen sprake van privé, maar sociale controle, in een rij moeten staan met handen omhoog voor Nederlands eten zorgt voor een slecht effect op het mens zijn ofwel de geestelijke gesteldheid(schaamtegevoelens), tevens het zakgeld van slechts €30.- per maand. Dit alles bij elkaar, zorgt voor frustratie en kan tot onderlinge ruzies leiden.

N. vindt (net zoals elk groepslid) het anderzijds goed dat er veel gevraagd wordt tijdens het interview, gezien het feit dat de mensen van IND de waarheid proberen te achterhalen. Er zijn veel personen die zich anders voordoen dan ze zijn en een leugenachtig relaas naar voren brengen. Het is moeilijk om het hele verhaal te vertellen, maar dit wordt als nodig geacht wil je de kans om in Nederland voorgoed te verblijven zo groot mogelijk maken. N. had aanvankelijk veel respect voor de Nederlandse cultuur. Dit veranderde op het moment dat problemen zijn intrede deed tijdens haar studie. Ze moest hard vechten voor het behalen van haar studie wegens de docenten die haar zelfvertrouwen wilden schaden. Betreffende docenten deden haar de mededeling dat ze veel te hoge eisen aan zichzelf stelt, terwijl zijzelf duidelijk weet heeft van haar wel en niet kunnen. Ze moest drie keer eenzelfde boek lezen, waarbij ze elke keer een voldoende voor heeft behaald. N. is van mening dat er een grote kloof tussen de Nederlanders en buitenlanders bestaat.

Clïënt N. I.

Een meid van 19 jaar, afkomstig uit Afghanistan en volgt de middelbare opleiding HAVO4. N. I. verblijft samen met zusje en broertje in Nederland. N. I. geeft tevens dezelfde problemen van de asielpcedure weer zoals N. dat gesteld heeft. Verder geeft ze aan het als onterecht te ervaren dat bepaalde asielzoekers die de negatieve status mee hebben gekregen en niet terug kunnen of gaan naar land van herkomst, niet gebruik kunnen maken van de (gemeentelijke) voorzieningen. Een student bijvoorbeeld zal niet deelnemen aan schoolactiviteiten, net zo min als de ouder die ziek is en niet naar de huisarts kan of mag. Wat het verblijf in Nederland betreft, heeft ze samen met haar broer en zus snel een woning toegezegd gekregen omdat ze minderjarig waren. N. I. heeft een verblijfstatus van bepaalde duur gehad, dat nu verlopen is. Ze wacht dus in principe nog steeds op een status voor onbepaalde tijd.

Het inburgeringproces vergt veel zelfstandigheid, waar N. I. geen begrip voor kan opbrengen. Je gaat immers naar school om te leren, om begeleid te worden en uitleg te krijgen. Thuis is een plek om zelfstandig verder te gaan, door middel van huiswerk.

Clïënt M.

Een meid van 19 jaar en zus van N. M. is afkomstig uit Afghanistan en volgt momenteel een opleiding in commercieel bank- en verzekeringswezen. Gezien haar opleiding is het ook niet verbazingwekkend dat M. zich richt op de regel- wetgeving die de asielprocedure stelt. De asielprocedure zou te lang duren en onrechtvaardig zijn tegenover diegenen die jaren hebben moeten wachten op een verblijfsvergunning. In de tussentijd wordt het hen namelijk onmogelijk gemaakt om of gebruik te maken van de Nederlandse voorzieningen of enig beroep te beoefenen. De asielzoekers of vluchtelingen die jaren moeten wachten, maar toch een leven hier hebben opgebouwd (kinderen/ getrouwd, de Nederlandse cultuur eigen hebben gemaakt) en uiteindelijk te horen hebben gekregen toch nog naar land van herkomst terug te moeten keren, zal gedupeerd worden door deze gang van zaken. Mochten asielzoekers of vluchtelingen na een lange wachttijd alsnog de status verkregen hebben, zullen ze toch een groot deel van het echte leven als gemis of verloren beschouwen.

Volgens M. zou de inburgeringcursus anders aangepakt moeten worden. Namelijk een heel jaar lang besteden aan de Nederlandse taal, cultuur en wetgeving. Vele asielzoekers zijn niet in de wetenschap gesteld van de normen, regel- wetgeving van Nederland dat tot onnodige gevolgen kan en zal leiden. Bijvoorbeeld een vluchteling die niet weet te strippen wanneer hij de tram in stapt en een boete ten laste krijgt. In het verlengde hiervan weet hij tevens niet dat hij een bezwaarschrift in kan dienen met uitleg over het gebeuren. M. adviseert om elk vluchteling in kennis te stellen van de basisregels die Nederland stelt, tenslotte zijn zij jongeren de toekomst.

Over de docenten hier in Nederland, heeft M. de mening dat de docenten hier heel goed zijn in het beledigen, maar slecht in helpen. Zij heeft dan ook te maken gehad met discriminatie. Over haar eindexamen MAVO werd negatief gereageerd door de docenten. Laatstgenoemden lieten M. weten dat ze het niet zou halen, waardoor ze dat begon te denken (self-fulfilling prophecy), en inderdaad zakte. Buitenlanders moeten twee keer meer hun best doen om verder te komen!

Clïënt N. S.

Een Afghaanse/ Azerbeidjaanse meid van 18 jaar. Ze is al drie jaar woonachtig in Nederland, maar heeft sinds kort een status toegekend gekregen. Haar ervaring met de asielprocedure sluit aan bij bovengestelde opmerkingen van 'medevluchtelingen'. Wel wilde ze erbij vermelden dat een vluchteling hier in Nederland als 'een lage persoon' beschouwd wordt. Dit werkt negatief, terwijl een vluchteling in eigen land rijk geweest kan zijn en

een hoge positie heeft gehad. Haar ouders zijn immers beiden hoog opgeleid, en zijn politieke vluchtelingen.

N. begrijpt de regels van het onderwijs hier niet. Met name de leeftijd waarbij je les kan volgen op een bepaalde onderwijsinstelling. Zij mocht namelijk omdat ze al 17 was, niet op de HAVO, maar wel op de avondschool (MAVO) met vrouwen in de leeftijd van ongeveer 40 jaar. Zij ervaart dit als discriminatie en vindt het spijtig dat het zo moest gaan, maar hoopt desalniettemin de Havo/ HBO opleiding later te zullen volgen.

Cliënt S.

Een meid van Afghaanse afkomst dat als beroep administratieve werkzaamheden verricht. Een belangrijk punt dat nog niet werd benoemd, maar noemenswaardig is, betreffende de personen die zich al een lange periode in Nederland bevinden waar een status aan toegekend zou moeten worden en dat bij de nieuwe stroom vluchtelingen een stop moet worden gezet.

Het interview gerelateerd aan de asielprocedure werd door S. als eng ervaren, waarbij ze bepaalde vragen irrelevant vond. S. kreeg het gevoel dat de personen van het IND middels het stellen van vage en dezelfde, maar anders geformuleerde vragen, je trachtten te misleiden.

S. heeft met hetzelfde probleem als N. S. te kampen gehad. Na eerst een tijd in Groningen gewoond te hebben, kwam ze naar Johan de Wit in Den Haag. Daar heeft ze toetsen gevolgd voor de MAVO, maar waar ze toch te oud voor was. De docenten zijn volgens haar niet behulpzaam en zullen je gauw een baan als schoenpoetser in de schoot schuiven. Ze wijzen niet de wegen die er te bewandelen (kunnen) zijn.

Cliënt B.

Een meid van 20 jaar oud, afkomstig uit Iran. B. is al 9 jaar woonachtig in Nederland en heeft tot op heden geen verblijfsvergunning. Begrijpelijk is dat ze dus nog steeds in grote onzekerheid leeft. Ze kan namelijk wel inburgeren, maar de kans bestaat dat zij terug gestuurd zal worden naar land van herkomst.

B. studeert nu eerstejaars rechten op HBO niveau. Tijdens de studie merkt ze zelf dat ze de basiseducatie heeft gemist. Woordenkennis is te klein en de grammatica is een struikelblok. Het lezen is geen probleem, alleen het zelf verwoorden is moeilijker. Ze heeft een cursus zakelijk schrijven gevolgd, en behaald maar dat heeft voor haar geen verschil uitgemaakt in de verbetering van de Nederlandse taal.

In de toekomst wil ze verder studeren in de richting asielrecht en civiel recht, waarbij strafrecht haar ook tevens aanspreekt. Werken is een onzekere zaak omdat ze nog steeds geen verblijfsvergunning heeft.

B. vindt het belachelijk dat het al zo lang duurt. Zoals veel vluchtelingen, is zij ook van mening dat de vluchtelingen die hier al lang zijn een status moeten krijgen en dat er een stop moet komen op de nieuwkomers.

Wat voor elke meid geldt wanneer hun moeder ziek is, is dat zijzelf zich ook niet lekker, maar verdrietig voelen, want hun moeder is hun alles. Ze zullen hun moeder helpen tot zoverre zij kunnen. Sommige moeders kunnen de Nederlandse taal redelijk spreken, wat maakt dat ze zelfstandig naar de dokter kunnen, andere moeders weer niet. De meiden vinden het in elk geval niet vervelend om voor hun moeder te zorgen. Een ander probleem dat ze met elkaar delen, is de mening dat de dokters hier dom zijn en alles wijten aan de psyche. De dokters zijn namelijk op de hoogte van het verleden van de gezinsleden en associëren al gauw lichamelijke klachten aan stress of dergelijks. Verder zouden ze verloren zijn zonder hun computers, waar ze alle informatie vandaan halen en niet zelf over de nodige kennis beschikken. Tevens zou paracetamol een hype zijn onder de doktoren.

De bijeenkomst met de jongemannen A. I. en A.S.

De twee jongens, beiden rond de 24 jaar oud en afkomstig uit Afghanistan, zijn beste vrienden van elkaar.

A.I. bevindt zich al 4.5 jaar in Nederland en heeft de opleiding computer-technicus behaald. A. S. bevindt zich al 8 jaar in Nederland en heeft de opleiding algemeen administratief medewerker op MBO-niveau behaald. Beiden zoeken tot op heden zonder lonend resultaat naar werk.

A. I. heeft de status voor bepaalde tijd gekregen. Hij leeft in onzekerheid over de dag waarop hij terug zal moeten keren naar land van herkomst. De asielpprocedure brengt erg bij hem teweeg, gezien het feit dat zijn verhaal herhaaldelijk verteld dient te worden om te bekijken of zijn verblijfsvergunning al dan niet verlengd zal worden. Hij wacht nu echter al vanaf het jaar 2002 op verlenging van zijn verblijfsvergunning. Als gevolg hiervan kan hij geen opleiding volgen, noch een baan vinden. Het leven in Nederland was in beginselen zwaar, toch heeft hij zich nu weten aan te passen. Het ging voornamelijk om de andere normen, waarden en religie die de Nederlanders erop nahouden, dat A. I. dwars zat. Een voorbeeld door hem gesteld, betreft het wat minder gastvrij zijn vanuit de Nederlandse kant en de ('Nederlandse') familieband onderling dat niet zo sterk is dan die van de Afghaanse bevolking. A. I. heeft in Nederland de inburgeringscursus niveau vier voltooid en is vandaar uit verder gaan studeren voor computertechneus. Hij mist werken in zijn leven en de leerervaring en de contacten die je daarbij erop nahoudt. Hij onderhoudt geen enkel contact met zijn familie, door de slechte infrastructuur, het niet aanwezig zijn van telefoonlijnen en het niet kunnen versturen van brieven, waardoor hij niets afweet van zijn familie.

Bij A. S. verliep de asielpprocedure iets gemakkelijker. Hij kreeg zijn status en kon na vijf jaar zijn paspoort aanvragen. Net als A. I. wordt hij ook moe van het herhaaldelijk moeten vertellen van zijn verhaal. Hij vindt een tolk voor het vertalen een probleem omdat diegene iets anders kan zeggen dan verteld is. Door de Nederlandse taal niet voldoende te beheersen, kan je makkelijk in de problemen geraken. Het leven in Nederland wordt door A. S. als moeilijk

ervaren. Zoals A. I. vindt A. S. dat het schort aan de gastvrijheid van de Nederlanders, de familieband en het veranderende/ regenachtige klimaat. A. S. heeft wel zijn diploma's en certificaten behaald voor administratie, maar wilde aanvankelijk politieagent worden. Dit kon helaas niet doordat hij niet in het bezit was van een paspoort. Met de leeftijd van 24, vindt hij het laat om te gaan studeren voor politieagent.

Hij heeft in zijn leven weinig gewerkt, maar is blij dat hij toch nog een beetje ervaring op heeft kunnen doen. A. S. geeft aan dat aspecten als het niet goed kunnen beheersen van de Nederlandse taal, het hebben van een accent en weinig werkervaring, leiden tot het niet verkrijgen van een baan.

Zelf onderhoudt hij ook geen contact met familieleden, om dezelfde genoemde redenen als in het stuk van A. I.

Bijlage 4 Interviewvragen maatschappelijke begeleiders en jongerenwerkers.

Interviewvragen voor maatschappelijke begeleiders.

Voorstelling: duidelijk uitleg van het onderzoek, om welke jongeren het gaat (vluchtelingenjongeren, 18-28 jaar)

1. Wat houdt uw functie als maatschappelijk begeleider in?
2. Waarom heeft u voor deze doelgroep, de vluchtelingen, gekozen?
3. Wat voor opleiding heeft u gevolgd? Heeft u de problematiek van vluchtelingenjongeren behandeld gekregen?
4. Hoe lang bent u op dit werkveld al werkzaam?

Inhoudelijke werkvragen:

1. Heb je te maken gehad met Rijswijkse vluchtelingenjongeren?
2. Wat voor probleem hebben ze?
3. Welk probleem komt het meest voor?
4. Hoe helpt u ze? Kunt u voorbeelden geven?
5. Met welke vluchtelingenjongeren komt u het meest in aanraking? En waarom?
6. Kunt u iets vertellen over hun integratieproblemen, hun vluchtverhalen en achtergronden?
7. Welke problemen met de asielprocedure komen jongerenvluchtelingen tegen?
8. Heeft u wel eens met discriminatie problemen te maken bij deze vluchtelingenjongeren? Bijvoorbeeld bij het vinden van een baan.
9. Kunt u iets vertellen over het leven tussen twee culturen bij deze jongeren?
10. Zijn er communicatie problemen tussen de vluchtelingenjongeren en ouders en familie?
11. Zo ja, welke problemen hebben die jongeren die hier zonder hun ouders zijn gekomen?
12. Of jongeren waarvan de ouders niet meer in staat zijn zelfstandig te functioneren waardoor deze jongeren alles voor de ouders, voor henzelf en ook eventueel voor broertjes en zusjes moeten regelen. (de verantwoordelijkheid van deze jongeren).
13. Zijn er problemen met het hebben van schuldgevoelens bij deze jongeren? Bijvoorbeeld over de achtergebleven familie?
14. Hoe zit het met traumatische ervaringen bij deze vluchtelingenjongeren?
15. Hoe zit het met het verschil tussen: jongens en meisjes, tussen culturen en tussen klassen?
16. Zijn er problemen met onderwijs en het volgen van een opleiding?
17. Heeft u een idee wat Rijswijkse vluchtelingenjongeren zoal in hun vrije tijd doen? Gaan ze ook met Rijswijkse autochtone jongeren om?

18. Heeft u een idee wat hun behoeften zijn? Is er verschil tussen jongens en meisjes?

Evaluatie:

1. Wat voor verbeteringen zou u willen brengen in uw werkveld en wat mist u? En wat mist u?
2. Wat zijn uw makkelijkste, moeilijkste, leukste en minder leuke ervaringen met vluchtelingenjongeren? En waarom?
3. Van welke voorzieningen maken Rijswijkse vluchtelingenjongeren gebruik?

Interviewvragen voor jongerenwerkers:

1. Kunt u wat over uzelf vertellen? (Naam, instelling)
2. Wat is uw functie?
3. Wie is uw doelgroep?
4. Heeft u ervaring in uw werk met vluchtelingenjongeren uit Rijswijk?
5. Zo nee, hoe komt het dan? Vindt u het belangrijk om ze erbij te betrekken en hoe zou u het doen?
6. Zo ja, kunt u er iets over vertellen?
7. Kunt u vertellen over de problemen van deze vluchtelingenjongeren?
8. Als u met vluchtelingenjongeren in uw werk te maken heeft, met welke vluchtelingenjongeren komt u het meest in aanraking? En waarom?
9. Kunt u iets vertellen over hun vluchtverhalen en achtergronden?
10. Heeft u wel eens te maken gehad met discriminatie problemen bij deze vluchtelingenjongeren?
11. Wat weet u over het leven tussen twee culturen bij vluchtelingenjongeren?
12. Wat weet u over traumatische ervaringen bij deze vluchtelingenjongeren?
13. Welk groep van vluchtelingenjongeren is het moeilijkst te benaderen? Wat is de oorzaak daarvan en hoe pakt u het aan?
14. Wat weet u van de vrijetijdsbesteding van Rijswijkse vluchtelingenjongeren?
15. Weet u wat hun behoeften zijn? Is er verschil tussen jongens en meisjes?
16. Weet u of de Rijswijkse vluchtelingenjongeren zich in Nederland thuis voelen? Waarom wel en waarom niet?

Evaluatie:

1. Wat zou u willen veranderen in uw werk?
2. Wat zijn uw makkelijkste, moeilijkste, leukst en minder leuke ervaringen in je werk? En waarom?

3. Kent u Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk? Werkt u met ze samen?
Nee, waarom niet? Ja, hoe gaat dat?

Bijlage 5 Sociale kaart Rijswijk.

Welke sport waar?

Basketbal

Basketballvereniging Lokomotief Rijswijk
p/a Generaal van Geenplein 17
2282 PV Rijswijk
www.lokomotief-rijswijk.nl
lokomotief@basketball.nl

Bowlen

Bowlingvereniging Bowlingworld Zuiderpark
Contactpersoon: mevrouw P. van Beekhof-Hubeler
Postbus 1945
2280 DX Rijswijk
Telefoon 070-3271523

Fietscross

Fietscross-club Rijswijk
Contactpersoon: de heer M. van den Berg
Postbus 16506
2500 BM Den Haag
Telefoon 0181-215418

Gymnastiek

Gymnastiekvereniging V.D.O. Turnlust
Contactpersoon: de heer J. Molenaar
Regenbooglaan 24
2284 GG Rijswijk
Telefoon 070-3943119

Hengelsport

Rijswijkse Hengelsport Vereniging

Contactpersoon: de heer J.A.F. Büller
Josef Israëlslaan 463
2282 TK Rijswijk
Telefoon 070-3905433

Judo

Judovereniging Don Bosco

Contactpersoon: de heer B. Stoop
Julialaantje 26
2283 TB Rijswijk
Telefoon 070-3904431

Sportvereniging De Brug

Judo, jioe-jitsoe, fitness, conditietraining, etc.

Contactpersoon: de heer R. Bommelé

Terracottastraat 26

2284 HC Rijswijk

Telefoon 070-3961877

Judovereniging Kian Schi

Contactpersoon: de heer J.P. de Brabander

Rembrandtkade 70

2282 XB Rijswijk

Telefoon 070-3908425

Korfbal

Korfbalvereniging Refleks

Contactpersoon: mevrouw H. Diepenhorst

Goedendorplan 96

2286 MZ Rijswijk

Telefoon 070-3932121

Schaken

Schaakvereniging Pomar

Contactpersoon: de heer J. Bergers

Rigolettostraat 163

2555 VP Den Haag

Telefoon 070-3686077

Schaakgenootschap Rijswijk

Contactpersoon jeugdzaken en trainingen: Victor Lapré (victorlapre@planet.nl)

of Carel Gijsen (carel_gijsen@hotmail.com) , www.sgrijswijk.org

Sportscholen

Sportschool Nicolaas

Contactpersoon: de heer R. Nicolaas

Labouchèrelaan 5

2283 EG Rijswijk

Telefoon 070-3905566/3939797

Sportschool First Class Sports

Contactpersoon: de heer E.F.J.M. Moesman
Handelskade 39
2288 BA Rijswijk
Telefoon 070-3901389

Vechtsporten

Shin Kong Martial Arts

Karate - Kickboxing - Tang Ki Do
Contactpersonen: B. v. Lith en W. Vroon
Telefoon 06-24617029 / 06-51941367
Website: <http://shin-kong.cyberfront.org>

Tae Kwon Do KI-SA

Contactpersoon: de heer D. Karia
Postbus 1815
2280 DV Rijswijk
Telefoon 070-3954370/06-22157539
Website: www.ki-sa.tk

Voetbal

K.R.S.V. Vredenburg

Contactpersoon: de heer Z. den Heijer
Rembrandtkade 256
2282 XG Rijswijk
Telefoon 070-3999970

R.V.C./RIJSWIJK

Contactpersoon: de heer C. Klarholz jr.
Postbus 69
2280 AB Rijswijk
Telefoon 070-3947659

S.V. JuVentas

Contactpersoon: de heer P. Vermeulen
Klaroenstraat 159
2287 CD Rijswijk
Telefoon 070-3944390

Volleybal

Volleybalvereniging Inter Rijswijk

Contactpersoon: de heer R.P. Jacobs
Meester Philipslaan 7
2283 CS Rijswijk
Telefoon 070-3194051
Website: www.interrijswijk

Zwemmen

RZV-Excelsior (ook voor waterpolo, wedstrijdzwemmen en duiken)

Contactpersoon: mevrouw E. van Dijk-Förster

Lange Dreef 257

2285 KC Rijswijk

Telefoon 070-3940821

Jongerenwerk

Stichting Welzijn Rijswijk

Deze organisatie biedt een breed programma voor kinderen en jongeren aan. Het aanbod bestaat uit creatieve en sportieve activiteiten om kinderen en jongeren te stimuleren zinvol bezig te zijn in hun vrije tijd. Tevens kan er een beroep gedaan worden op het jongerenwerk als het gaat om individuele begeleiding, advies en informatie. Het jongerenwerk is ook actief in allerlei overleggen en werkt samen met anderen (bijvoorbeeld onderwijs, bewonersorganisaties, politie en hulpverlening).

Zo zijn er verschillende locaties in Rijswijk waar je terecht kunt om samen met andere jongeren gewoon gezellig te praten, iets te drinken en een spelletje te doen. Daarnaast worden er ook genoeg andere activiteiten georganiseerd zoals disco- en dart avonden.

Wil je meer specifieke informatie, dan kun je altijd even contact opnemen met het kantoor van de Stichting Welzijn Rijswijk, Kerklaan 59 in Rijswijk, telefoon 070-3994924. Activiteiten vinden o.a. plaats in Ottoburg, Smeltkroes en Nivo.

Locaties van de Stichting Welzijn Rijswijk waar jongerenwerk plaats vindt:

- Ottoburg

Het welzijnsgebouw de Ottoburg is gevestigd aan de Esdoornstraat 3a in Rijswijk. Je kunt hier vanaf 12 jaar tijdens de inloop op maandagmiddag van 15.00 tot 17.00 en op dinsdag- en donderdagavond van 19.00 tot 21.30 uur terecht voor verschillende activiteiten zoals darten, biljarten, tafelvoetbal en kleine spelletjes.

- Smeltkroes

Het multifunctionele wijkcentrum De Smeltkroes (voorheen Jongerencentrum Het Park) is gelegen ter hoogte van de Tubasingel (zijde Wilhelminapark) aan het Pieter Postmapad 4 in Rijswijk. De openingstijden van het jongerenwerk zijn op dinsdagmiddag van 15.00 tot 17.00, woensdagavond van 19.00 tot 22.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 uur. Tijdens deze avonden is er een inloop. Jongeren vanaf 12 jaar kunnen gratis poolen, darten,

tafeltennissen, tafelfoetballen of gewoon gezellig kletsen en naar muziek luisteren. Ook organiseert de jongerenwerker cursussen op het gebied van o.a. streetdance en breakdance. Vaak worden er tijdens vakanties extra leuke activiteiten georganiseerd.

Elke dinsdagmiddag van 15.00-17.00 uur is er meideninloop voor meiden vanaf 11/12 jaar in de Smeltkroes. Karin, de jongerenwerkster begeleidt deze groep meiden. De meiden stellen zelf een activiteitenprogramma op in samenspraak met de jongerenwerkster. Naast leuke activiteiten zoals kaarten maken, film kijken, karaoke, lekker kletsen, komen ook serieuze onderwerpen aan bod. Er is ook ruimte voor informatie en advies over allerlei thema's zoals pesten, drugs, seksualiteit, school etc. Door middel van voorlichting en folders komen deze onderwerpen aanbod. Een stukje voor de wijkkrant schrijven kan ook. Dus meiden, kom gezellig langs of bel even met Karin op 06-45474440.

- Nivo

Het Nivo-gebouwtje is gevestigd aan de Schaapweg 4, links van het sportcentrum De Schilp in Rijswijk. Je kunt hier tijdens de inloop op donderdagmiddag van 15.00 tot 17.00, donderdagavond van 19.00 tot 22.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 uur terecht voor verschillende activiteiten zoals darten, tafelfoetbal en kleine spelletjes.

- Don Bosco

Bij het multiculturele centrum Don Bosco kun je terecht voor allerlei activiteiten of cursussen, gericht op vrije tijd. Ook kun je er terecht om onder professionele begeleiding verschillende sporten te beoefenen. Don Bosco beschikt over ruimtes waar activiteiten worden voorbereid en uitgevoerd zoals geluidsdichte oefenruimtes voor muziekbands. Zang, gitaar en/of drumles behoren tot de mogelijkheden. Activiteiten worden ook in de zomer en in de kerstvakantie georganiseerd. Deze activiteiten worden kenbaar gemaakt in de nieuwsbrief van Don Bosco (bel even als je hem wilt ontvangen) of door middel van flyers en de pers. Loop even naar binnen of neem een kijkje op de website <http://www.rijswijk.donbosco.nl>

Julialaantje 24-26
2283 TB Rijswijk
Telefoon 070-3904431/3999580
E-mail: dbrijswijk@donbosco.nl

Stichting Hoeve Ypenburggroep
Contactpersoon: mevr. M. Hoogenraad
Strijpwetering 40
2285 DB Rijswijk
Telefoon 070-3938883

E-mail: secretaris@hyg.nl

Website: www.hyg.nl

Accommodatie: eigen groepshuis Sir W. Churchilllaan 109b/Mgr.
Bekkerslaan in Rijswijk

Bijeenkomsten: op de zaterdag

Stichting Martin Luther Kinggroep

Contactpersoon: de heer E. van Grieken

P.C. Boutenslaan 36

2283 GT Rijswijk

Telefoon 070-3936250

E-mail: mlkscouting@freeler.nl

Accommodatie: blokhutten aan het Don Boscolaantje 1-3-5 in Rijswijk,
telefoon 070-3909897

Bijeenkomsten: op de vrijdagavond, zaterdagochtend- en avond

Stichting Rijswijkse Meeuwen-Watergeuzen

Contactpersoon: de heer G.J. Tap

Westvlietweg 139

2495 AG Den Haag

Telefoon 070-3901063

Accommodatie: Binckhorstlaan 405 in Den Haag, telefoon 070-836588

Bijeenkomsten: op de zaterdag

Stichting ter Behartiging van de Jaguarsgroep

Contactpersoon: de heer R.A.J. van der Loo

Koninginnelaan 49

2281 HB Rijswijk

Telefoon 070-3992077

site: www.jaguars.scoutnet.nl

Accommodatie: Juliaalaantje 18-20 in Rijswijk, telefoon 070-3992408

Bijeenkomsten: op de vrijdagavond en zaterdag

Muziek, dans & toneel

Stichting TRIAS

Ben je graag bezig met muziek? Zou je misschien zelf een muziekinstrument willen bespelen? Lijkt dansen je een leuke bezigheid? Dan is de stichting TRIAS misschien ook iets voor jou! Want hier biedt men iedereen talloze mogelijkheden om lessen te volgen op het gebied van muziek, dans, zang, toneel en musical. Een betere mogelijkheid om jouw talenten optimaal te benutten bestaat er dus bijna niet! Alle lessen worden in groepsverband

gegeven omdat samenspelen en samenwerken als belangrijk wordt ervaren. Als je binnen de stichting instrumentale lessen volgt, is het zelfs mogelijk een muziekinstrument te huren.

Wil je meer specifieke informatie over de stichting TRIAS, neem dan even contact op of raadpleeg de eigen website. Deze kun je vinden onder www.stichting-trias.nl.

Stichting TRIAS

Cor Ruysstraat 2
2284 XL Rijswijk
Telefoon 070-3969266

De openingstijden van de administratie zijn van maandag tot en met donderdag van 9.00 tot 20.00 uur en op vrijdag van 9.00 tot 13.00 uur.

E-mail: trias@stichting-trias.nl

Rijswijkse Jeugdtheater

Hou je van toneel? Vind je het leuk te dansen en te swingen? Wil je leren zingen in een musical? Dat kan allemaal bij het Rijswijkse Jeugdtheater. Er wordt gewerkt met twee opleidingsgroepen en twee musicalgroepen. Alle groepen staan onder leiding van bevoegde docenten op het gebied van muziek, dans en toneel. De repetitieruimte bevindt zich in De Ottoburg, Esdoornlaan 3a in Rijswijk. Voor meer informatie kun je contact opnemen met het Rijswijkse Jeugdtheater, telefoon 070-3030752.

Theatergroep Spot

Als je geïnteresseerd bent in toneelspelen, dansen en zingen dan is theatergroep Spot misschien is voor jou! Hier richt men zich op het maken van musicals in de leeftijd vanaf 15 jaar. Er wordt elke vrijdagavond van 19.30 uur tot 22.45 uur geoefend in Don Bosco in Rijswijk (Julialaantje 26, in de villa). Voor meer informatie over theatergroep Spot kun je contact opnemen met mevrouw W. Ooms, telefoon 070-3902853.

Kijk voor meer informatie ook even op de website:

www.theatergroepspot.nl

Museum & schouwburg

Rijswijkse Schouwburg

Generaal Spoorlaan 10
2283 GM Rijswijk
Telefoon 070-3360336
E-mail: info@rijswijksschouwburg.nl

Website: www.rijswijksechouwburg.nl.

Museum Rijswijk (Tollenshuis)

Herenstraat 67

2282 BR Rijswijk

Telefoon 070-3903617

Men biedt zowel vaste als wisselende exposities. Meer actuele informatie vind je op de eigen website www.museumrijswijk.nl.

Openingstijden: dinsdag tot en met vrijdag en zondag van 14.00 tot 17.00 uur, op zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur.

Bronvermelding:

Internetsite

www.vluchtweb.nl
www.justitie.nl
www.cbs.nl
www.rijswijk.nl
www.amnesty.nl
afghanistan.pagina.nl
irak.pagina.nl
iran.pagina.nl

Video's

- “Heikel: verhaal van een Afghaanse vluchteling”.
- “Kick: drama over gezinsproblemen bij vluchtelingen”.
- “Brood op de plank”: vrijwilliger van Vluchtelingenwerk aan het woord.
- “Zelfmoord van een asielzoeker.
- “Vluchtelingen jongeren aan het woord”.

Boeken en folders

- Vluchtelingen in getallen.
- Jaarverslag 2002 Stichting Vluchtelingenwerk Rijswijk.
- Ga met de wind, zeggende schaduwen.
- Hulpverlening aan vluchtelingen.

Begrippenlijst:

Asielzoeker:

Asielzoekers hebben hun land om uiteenlopende redenen verlaten. Er is nog niet vastgesteld of ze voldoen aan de vereisten voor een asielstatus.

De bekendste grond voor een asielstatus (maar niet de meest voorkomende) is het erkende vluchtelingenschap. Daarnaast krijgt een asielzoeker een status als hij:

- in eigen land het risico loopt te worden onderworpen aan een onmenselijke behandeling (bijv. marteling)
- bepaalde traumatische ervaringen heeft waardoor hij niet terug kan naar zijn land
- niet terug kan naar zijn land omdat de algemene situatie te onveilig is om iemand te laten terugkeren.

Vluchteling:

Een vluchteling is iemand die zijn land verlaat omdat hij 'gegronde redenen' heeft om in zijn land van herkomst te vrezen voor vervolging vanwege:

- Ras
- Godsdienst
- Nationaliteit
- Politieke overtuiging
- Het behoren tot een bepaalde sociale groep

Asielaanvraag:

Door middel van een asielaanvraag verzoekt iemand de Nederlandse regering om een verblijfsvergunning.

IND:

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) beoordeelt elke asielaanvraag in eerste instantie op het Aanmeldcentrum (AC). Op grond van deze eerste beoordeling krijgt de aanvrager te horen of zijn verzoek in behandeling wordt genomen. Als dat niet het geval is, heeft hij geen recht op opvang en dient hij Nederland te verlaten.